

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ

DIPLOMOVÁ PRÁCE
Prostředky ochrany osobnostních práv

Zpracoval: Jakub Sivák
Plzeň 2015

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni dne 27. 3. 2015

.....

Poděkování:

Rád bych poděkoval JUDr. Josefovi Pelechovi, Ph.D., za vedení a cenné rady při zpracovávání této diplomové práce, kdy i přes své pracovní vytížení mi byl vždy nápomocen. Upřímně si jej vážím jako pedagoga, advokáta, a především jako člověka. Bylo mi velkou ctí s ním spolupracovat.

Obsah

Úvod	9
1. Institut ochrany osobnosti v minulosti a vymezení pojmů	12
1.2 Vymezení pojmů.....	12
1.3 Zakotvení ochrany osobnosti v pramenech a teorii práva	15
1.4 Exkurz do institutu ochrany osobnosti v minulosti	18
1.4.1 Počátky ochrany osobnosti	18
1.4.2 Ochrana osobnostních práv ve starém Římě	19
1.4.3 Ochrana osobnostních práv od zániku Římské říše k počátku moderních dějin	21
1.4.4 Osobnostní práva v moderní době	24
1.4.5 Exkurz do ochrany osobnostních práv na území českých zemí	25
2. Tři roviny ochrany osobnosti	29
2.1 Ochrana osobnosti podle občanského práva.....	29
2.1.1 Zásady osobnostního práva.....	29
2.1.2 Všeobecné osobnostní právo	30
2.1.3 Objekty ochrany osobnostních práv	33
2.1.4 Aktivní a pasivní věcná legitimace při ochraně osobnosti	39
2.1.5 Prostředky občanského práva při ochraně osobnosti.....	40
2.1.6 Úloha soudcovského práva při ochraně osobnostních práv....	43
2.2 Ústavní ochrana osobnosti.....	49
2.2.1 Nedohtknutelnost osoby a jejího soukromí	50

2.2.2	Ústavněprávní oxymóron 1 - nedotknutelnost lidské osobnosti v porovnání s právem na svobodný projev	54
2.3	Ochrana osobnosti v trestním a správním právu.....	57
2.3.1	Ústavněprávní oxymóron 2 – právo na informace vs. ochrana mládeže v trestním právu.....	57
2.3.2	Trestný čin pomluvy	58
2.3.3	Správní právo a ochrana osobnosti.....	59
3.	Srovnání ochrany osobnosti podle obč.zák. a občanského zákoníku .	62
3.1	Obecně k rekodifikaci občanského práva ve vztahu k ochraně osobnostních práv	62
3.2	Posílení ochrany osobnosti v občanském zákoníku.....	63
3.3	Zhodnocení rekodifikace ochrany osobnosti a několik úvah de lege ferenda	65
4.	Občanskoprávní a trestněprávní hranice ochrany osobnosti.....	67
4.1	Zásada subsidiarity trestní represe	67
4.2	Úloha judikatury ve vymezování občanskoprávní a trestněprávní roviny při ochraně osobnosti	69
5.	Ochrana osobnosti v Čechách i v Evropě	72
5.1	Komparace s ochranou osobnosti v řeckém právu	72
5.1.1	Stručný vývoj a úvod do řeckého občanského práva.....	72
5.1.2	Ochrana osobnosti v řeckém právu.....	73
5.2	Ochrana osobnosti ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva.....	75
	Závěr.....	80
	Použité zdroje	82
	Resume	89

Seznam zkratk a užitých pojmů

- **občanský zákoník** - zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- **trestní zákoník** - zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- **listina** - ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- **obč.zák.** - zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- **ABGB** - zákon č. 946/1811 ř.z., všeobecný občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- **OSN** - Organizace spojených národů
- **zákon o ochraně cti** - zákon č. 108/1933 Sb., o ochraně cti, ve znění pozdějších předpisů
- **OSŘ** - zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- **SRN** – Spolková republika Německo
- **ZSM** - zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
- **trestní řád** - zákon č. 141/1961, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- **přestupkový zákon** - zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů

Úvod

Ochrana osobnosti je institut občanského práva, ke kterému mám profesně blízký vztah, a který mne jako takový velmi zajímá. Pro téma diplomové práce: „*Prostředky ochrany osobnostních práv*“ jsem se definitivně rozhodl po sepsání vědeckého příspěvku na téma: „*Posiluje zákon č. 89/2012 ochranu osobnosti?*“, který jsem prezentoval v rámci studentské vědecké konference pořádané Západočeskou univerzitou v Plzni – Fakultou právnickou, konané ve dnech 2.5 - 3.5. 2014 v Mýtě u Rokycan. Ochrana osobnosti je právním fenoménem, který stojí hned na několika pomezích. Jedním z těchto pomezí je křížovka vymezení veřejného a soukromého práva, neboť lidská osobnost a její ochrana sahá do práva občanského, ale přesahuje i do práva trestního, ústavního, správního, ba dokonce i do práva mezinárodního, neboť svoji čest může kdokoliv hájit například i na půdě Evropského soudu pro lidská práva a je předmětem mnoha mezinárodních úmluv. Nakonec i tradiční vymezení práva soukromého podle římského právníka Ulpiana, který říká, že právo soukromé slouží zájmům individua a naproti tomu právo veřejné slouží zájmům celku, je na ochranu osobnosti neaplikovatelné. Jelikož svoboda jedince a ochrana jeho osobnosti je zájmem jak jedince samotného, ale stejně tak by měla být i zájmem demokratického státu.

Další pomyslnou křížovatkou, která problematiku ochrany osobnosti činí více než zajímavou, může být filozofická otázka, zda jsou osobnostní práva právy přirozenými nebo zda naopak mluvíme o právech pozitivních zakotvených zákonem. Ve prospěch pozitivně právní teorie hovoří fakt, že ochranu osobnosti upravují hned dva významné právní kodexy a to občanský zákoník a trestní zákoník, kde je zejména v § 184 upraven trestný čin pomluvy. Naopak k teorii přirozenoprávní nás přivádí to, že lidská osobnost je chráněna v článku 10 listiny, když nadále je v listině jako takové hned v článku 1 stanoveno, že základní práva a svobody jsou nezadatelné, nezcizitelné, nepromlčitelné a nezrušitelné. V tom je dozajista patrný prvek humanismu a právě již zmiňované právní přirozenosti.

Předkládaná diplomová práce si klade hned několik cílů. Vzhledem k nedávnému počátku účinnosti občanského zákoníku by měla porovnat způsob úpravy ochrany osobnosti a to, zda dochází k posílení tohoto institutu v občanském

zákoníku oproti minulé úpravě ochrany osobnosti v obč.zák., kterou hlavní zpracovatel občanského zákoníku prof. Dr. JUDr. Karel Eliáš a náměstek ministra spravedlnosti pro legislativu a místopředseda legislativní rady vlády Mgr. František Korbel, Ph.D., označují v úvodu knihy: „*Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*“ za lakonickou a nedostačující. Rovněž by měla zhodnotit vývoj tohoto právního institutu v České republice, jehož současným pomyslným vrcholem je právě občanský zákoník. Hezkou symbolikou pro ochranu osobnostních práv je, že práce na občanském zákoníku byly zahájeny na pokyn JUDr. Otakara Motejla, který byl velkým zastáncem lidských a tudíž i osobnostních práv.

Předkládaná diplomová práce si klade za cíl ochranu osobnosti uchopit jako celek, jako jednu z esenciálních podmínek existence moderního demokratického státu, ale zároveň i jako nehomogenní institut a vypravit tak krátký exkurz do celého spektra způsobů ochrany osobnostních práv, kdy hlavní důraz je kladen na občanskoprávní rovinu této problematiky. V neposlední řadě má tato diplomová práce zmapovat cestu ochrany osobnosti, která vyústila v § 81 až § 117 občanského zákoníku.

Předkládaná práce propojuje teoretické texty a knihy renomovaných českých i zahraničních právníků s judikaturou a praxí v tomto odvětví a měla by tudíž poskytnout ucelený pohled na danou problematiku jak po stránce teoretické, tak po stránce praktické. Rovněž se v ní můžeme setkat s několika právně filozofickými úvahami, které jsou vedeny způsobem až ad absurdum, avšak to podle mého názoru velmi přesně dokresluje důležitost právní ochrany osobnosti a její reálnou vymahatelnost v moderním světě. Vede nás to k zamyšlení a vrhá to stín na nedostatečně upravená místa napříč mnohými zákony, kde tedy předkládaná práce pracuje nejen s právem de lege lata, ale v některých kapitolách i s právem de lege ferenda. Ačkoliv podle mého názoru je v současné době ochrana osobnosti na velmi vysoké úrovni, bylo by chybné nesnažit se její kvalitu a tím i kvalitu lidského života nadále zvyšovat. Ochrana osobnosti je právní institut, který nekončí za hranicemi naší země a proto vzhledem k faktu, že část této práce byla vypracována v rámci studijního pobytu Erasmus, nalezneme v ní i krátký exkurz do řeckého osobnostního práva a srovnání kvality české a řecké ochrany osobnosti.

Pevně doufám, že se mi podaří dostát výše uvedenému zadání a odpovědět na všechny v úvodu položené otázky. Zároveň si přeji, aby tato diplomová práce byla alespoň malým přínosem k tématu, které nejen, že prorůstá mnohými odvětvími práva, ale hluboce přesahuje i do dalších oborů jako je filozofie, psychologie, sociologie, ale i historie, neboť není tomu tak dávno, kdy vymahatelnost lidských práv byla i na našem území spíše utopickým snem.

1. Institut ochrany osobnosti v minulosti a vymezení pojmů

1.1 Vymezení pojmů

Ještě než se vypravím do historie ochrany osobnostních práv, bylo by podle mého názoru vhodné způsoby ochrany osobnosti jako takové pojmově vymezit. Osobnostní práva má každá osoba a to jak fyzická, tak právnická. Osobnostní práva právnické osoby vznikají jejím založením a ochrana osobnostních práv právnických osob je zcela logicky slabší, nežli ochrana osobnostních práv fyzických osob. Jsou sice rovněž upravena občanským zákoníkem, ale již na ně například nepamatuje listina. Tato diplomová práce se věnuje ochraně osobnostních práv fyzických osob.

Fyzickou osobu definuje právnický slovník takto:

„Fyzická osoba je jedním ze dvou typů právních subjektů. Na rozdíl od právnické osoby jde o tzv. přirozenou osobu, F. je každý člověk. Právní subjektivita F. vzniká narozením a končí smrtí, přičemž určité její aspekty se projevují již v prenatálním stavu a trvají i po smrti (např. ochrana osobnosti). Způsobilost mít určitá subjektivní práva a právní povinnosti může však být vázána na splnění zákonných podmínek (např. určitý věk, státní občanství, kvalifikace apod.), tyto podmínky však nesmí mít diskriminační charakter. Od způsobilosti k právům je třeba odlišovat způsobilost k právním úkonům, způsobilost k právní odpovědnosti, jakož i procesní způsobilost F. Vedle způsobilosti k právním úkonům má F. způsobilost k protiprávním úkonům, tj. způsobilost nést následky svého protiprávního chování.“¹

Občanský zákoník v § 23 říká, že právní osobnost člověka trvá od narození až do smrti. Není tedy sporu, že po celou tuto dobu se může člověk bránit neoprávněným zásahům do své osobnosti, jak je již uvedeno výše. Nadále se však můžeme ptát, zda máme na ochranu své osoby právo i před narozením a po smrti. Právo na ochranu osobnosti po smrti neboli postmortální ochranu nám zaručuje rovněž občanský zákoník, a to v § 82 odst. 2, kde je jasně stanoveno, že ochrana

---

¹ HENDRYCH, Dušan. *Právnický slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck. 2010. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1. K pojmu fyzická osoba

osobnosti člověka trvá i po jeho smrti a dobré jméno člověka mohou bránit i osoby jemu blízké. Poslední otázkou tedy zůstává, zda můžeme mluvit o ochraně osobnosti ještě před narozením člověka. Příkladem může být § 25 občanského zákoníku, který říká:

„Na počaté dítě se hledí jako na již narozené, pokud to vyhovuje jeho zájmům. Má se za to, že se dítě narodilo živé. Nenarodí-li se však živé, hledí se na ně, jako by nikdy nebylo.“²

To může mít velmi zásadní vliv například při dědění, v tomto případě však můžeme spekulovat, zda přechodem majetku ze zůstavitele na nenarozeného dědice je chráněna osobnost zůstavitele nebo nenarozeného dítěte. Osobně zastávám názor, že se jedná o prolnutí zájmů obou dvou subjektů a tudíž můžeme mluvit o ochraně osobnosti člověka ještě před narozením.

Jiným příkladem může být vymezení objektu trestného činu vraždy podle ustanovení § 140 trestního zákoníku. Objektem trestného činu vraždy je lidský život, avšak názory se mohou lišit v tom, kdy se člověk stává člověkem a kdy tedy můžeme poprvé mluvit o ochraně života člověka a nikoliv o trestném činu podle ustanovení § 159 trestního zákoníku nedovoleném přerušení těhotenství bez souhlasu těhotné ženy. Komentář k § 140 trestního zákoníku říká, že člověkem je dítě, které přestalo být lidským plodem. V živého člověka pak lidský plod přechází okamžikem začátku porodu, tedy okamžik, kdy dítě začne opouštět tělo matky. Při císařském řezu jde o okamžik začátku operativního zákroku.³ Stejný názor zastává i doporučení Nejvyššího státního zastupitelství v Brně vydané pod sp.zn. SL 68/2005. Avšak na to, kdy se z lidského plodu stává živý člověk, se názory mohou různit. Například § 2 odst. 1 vyhlášky č. 11 ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky ze dne 22. ledna 1988 o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky stanovil, že dítě je narozeno až po úplném vypuzení z těla matky. Tato vyhláška byla platnou součástí právního řádu České republiky až do dne 31. 3. 2012. Rovněž si můžeme položit otázku, zda má nárok

---

² Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285. výklad k § 140.

na ochranu osobnosti například nenarozené dítě, o kterém kdosi vyvěsí hanlivé plakáty, že se jedná o nemanželské dítě (tzv. bastarda), ještě před jeho narozením. Podle mého názoru ve spojení s již zmíněným § 25 občanského zákoníku, mohou rodiče tohoto dítěte uplatňovat soudní nárok na ochranu osobnosti svého nenarozeného dítěte stejně, jako by bylo již narozené. Neboť v tomto případě jsou-li naplněny všechny náležitosti § 25 občanského zákoníku (dítě se narodí živé a svědčí to v jeho prospěch) a z principu spravedlnosti nevidím rozdíl v tom, jak by výše uvedené jednání poškodilo rozdílně dítě, které je týden staré a dítě, které je týden před porodem. Proto by v tomto případě mělo být podle mého názoru postupováno stejně.

Na základě výše uvedeného tak tedy podle mého názoru můžeme celkem s jistotou říci, že ochrana osobnosti člověka začíná ještě před jeho narozením a trvá i po jeho smrti.

Dalším pojmem, který je nutné vymezit v rámci ochrany osobnosti, je samotné slovo ochrana. Slovník spisovného jazyka českého tento výraz vykládá jako činnost směřující k zabránění, odvrácení škod, nehod, nebezpečí; chránění, hájení.⁴ V našem případě tedy mluvíme o činnosti, která směřuje k zabránění a odvrácení škod od pokojného žití nebo k nerušenému užívání osobnostního práva. Zmíněná ochrana může mít v tomto případě mnoho podob. Můžeme mluvit o ochraně soudní, tedy o žalobách na zdržení se nějakého jednání nebo o žalobách odstraňovacích, kdy poškozený žádá, aby bylo něco uvedeno v původní stav, ale pod ochranou osobnosti se dozajista skrývá i ochrana svépomocí, tedy ochrana mimosoudní, kterou může být například nutná obrana před útočníkem, který nás ohrožuje nebo aktivní jednání v podobě stržení urážlivých plakátů, které poškozují naše dobré jméno.

Obecně bych tedy ochranu osobnosti člověka definoval jako souhrn veškerého faktického i právního jednání konaného v mezích právního řádu za účelem nerušeného výkonu osobnostního práva, a to za života člověka, po jeho

---

⁴ Slovník spisovného jazyka českého. *Ochrana*. [online]. [naposledy upraveno 2011]. dostupné na: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledaj=Hledat&heslo=ochrana&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>

smrti i před jeho narozením. Těmito osobnostními právy může být zejména právo na život, ochrana zdraví, právo na občanskou čest, právo na soukromí, právo na jméno, právo na podobu, právo na písemnosti osobní povahy, právo na obrazové a zvukové záznamy týkající se osobnosti povahy, ale mohou to být i další osobnostní práva, neboť seznam osobnostních práv je pouze demonstrativní.

Tuto kapitolu bych rád zakončil citací prof. Emila Svobody, která lépe než cokoliv jiného vystihuje správný pohled na věc a může tak být pomyslnou tečkou mojí úvahy o tom, že ohraničit osobnostní práva a vymezit délku jejich trvání nelze:

„Osobně pokládám za myšlenku nejhlubší moudrosti víru, že život není začátek a konec, nýbrž jen krátké dějství, krátký úsek dramata, jež spočívá v nezbadatelné hloubce toho, co se dělo s člověkem před jeho narozením a co bude pokračovat po jeho smrti.“⁵

1.2 Zakotvení ochrany osobnosti v pramenech a teorii práva

Tato kapitola by neměla suplovat seznam použité literatury, který je uveden na konci předkládané diplomové práce, nýbrž by měla nastínit, z jakých pramenů u různých prostředků ochrany osobnosti můžeme vycházet spíše z teoreticky právní roviny. Jak uvádí prof. Knapp právo, jako normativní systém, musí být sdělné, a proto je právo vždy nezbytně vyjadřováno v nějaké sdělné formě. Podle formy pak právo rozdělujeme na právo psané a nepsané. Právo psané se nazývá rovněž právem zákonným a jeho typickým příkladem jsou různé psané a publikované právní předpisy (zákony, vyhlášky, nařízení, směrnice). Opakem psaného práva je právo nepsané, které může být vytvářeno soudními rozhodnutími nebo právními obyčeji.⁶

Další možností, jak právo lze rozdělit v rámci právní teorie, je na právo pozitivní a přirozené. Některá právní nauka dává rovnítko mezi právo pozitivní a platné právo, to však podle mého názoru není zcela vhodné, jelikož právní naturalista, který zastává právo přirozené, jej jistě rovněž považuje za právo platné. Rozdíl je tedy v tom, že pozitivní právo je platné na základě své formy (vyhlášení

---

⁵ SVOBODA, Emil. *Ideové základy občanského práva*. Praha: Vesmír, 1936, str. 14.

⁶ KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnické učebnice. ISBN 34-064-0177-5. str.76.

ve sbírce zákonů, zvláštní upravený postup přijetí, státní vymahatelnost), zatímco právo přirozené je platné na základě obsahu, který je racionální a morální. Platnost práva takto rozlišuje například německý právní filozof profesor Robert Alexy ve své knize „*Pojem a platnost práva*“.⁷ Právo přirozené a právo pozitivní rozdělovali již například sofisté ve starém Řecku, kteří rozdělovali lidské zákony nomos a přírodní řád physis. V tomto směru si z pohledu teorie práva ve spojení se sofisty pokládá zajímavou otázku Dr. Sobek⁸:

„Už u sofistů cítíme určité napětí, které nás vede k filozofické otázce, jak nás můžou běžné lidské zákony zavazovat, když jsou závislé na proměnlivé a v určitém smyslu nahodilé vůli těch z nás, kteří shodou okolností drží ve svých rukou politickou moc a kteří ji neumějí lépe legitimizovat než tím, že snad reprezentují většinu populace?“⁹

Tato otázka může znít poněkud lehkomyšlně nebo možná rádo by senzačně a populárně, nicméně v její jednoduchosti naopak podle mého přesvědčení tkví její pravé vystižení věci a nutnost existence přirozeného práva jako nezbytného protipólu práva pozitivního, a to možná více dnes v moderní době než kdykoliv předtím v historii. Totiž pod pozitivní právo můžeme zařadit například i Norimberské zákony a další hrůzné právní předpisy, na základě kterých bylo pozitivní právo vymáháno. Naproti tomu stojí dobře známá Radbruchova formule, která byla vyslovena ve slavném článku o „*zákonném bezpráví a nadzákonném právu*“, a která říká, že nespravedlivé právo je defektní právo, ovšem pokud se jedná o extrémní nespravedlnost, už vůbec nemůžeme mluvit o právu.

Na výše uvedené připomenutí právní teorie bych nyní rád navázal vymezením pramenů ochrany osobnostních práv. Na první pohled se může zdát, že ochrana osobnosti je u nás stejně jako valná většina právních institutů kontinentálního práva upravena jasně jako právo psané a pozitivní neboť všechny

---

⁷ ALEXY, Robert. *Pojem a platnost práva*. 1. vyd. Překlad Pavel Holländer. Bratislava: Kalligram, 2010. Exempla iuris. ISBN 978-808-1010-620.

⁸ SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. 1. vyd. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2010, Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. ISBN 978-807-3802-462. Kapitola 6.1

⁹ SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. 1. vyd. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2010. Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. ISBN 978-807-3802-462. str.234.

paragrafy ať už se jedná o občanský zákoník, trestní zákoník nebo jakýkoliv jiný zákonný pramen práva byly přijaty řádnou legislativní cestou. To nikterak nesporně, nicméně se přikláním k názoru, že osobnostní práva a různé způsoby ochrany proti zásahům do nich byly legislativní cestou přijaty spíše deklaratorně nežli konstitutivně. Vždyť už v § 16 ABGB je řečeno:

„Každý člověk má vrozená, již rozumem poznatelná práva, a nutno jej tudíž považovati za osobu. Otroctví nebo nevolnictví a k tomu se vztahující výkon moci nejsou v těchto zemích dovolena.“¹⁰

Již na přelomu 18. a 19. století mluvíme o přirozených osobnostních právech a po skončení hrůz druhé světové války zcela jistě světový hlad, po něčem vyšším než jsou jen psané zákony, vzrostl. A to ať už mluvíme o již zmíněné Radbruchově formulaci nebo o přijímání nejrůznějších deklarací a úmluv, které mají zapříčinit dodržování lidských a osobnostních práv a zabránit opakování další světové války. Příkladem může být Všeobecná deklarace lidských práv OSN ze dne 10. 12. 1948, která se již ve svém úvodu hlásí k přirozené důstojnosti, k přirozeným právům a zmiňuje, že je potřeba, aby lidská práva byla chráněna zákonem. Obdobně se OSN hlásí k přirozeným právům i v preambuli Mezinárodního paktu o občanských a politických právech, který byl vyhlášen dne 19. 12. 1966 v New Yorku. A jinak tomu není ani v Evropské úmluvě Rady Evropy o ochraně lidských práv, která byla podepsána v Římě dne 4. 11. 1950. To vše si myslím podtrhává teorii o tom, že osobnostní práva v právním řádu České republiky nejsou pozitivně právně zakotvena, nýbrž pouze deklaratorně potvrzena a upravena tak, aby mohlo docházet k jejich lepší vymahatelnosti. Tomu může přisvědčovat i následující příklad. Představme si, že by zákonem došlo k zpoplatnění užívání nejen dálnic, ale i silnic první třídy. Právo na to, jezdit po silnicích první třídy zadarmo jednoduše zanikne dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a nikdo nemůže po státu spravedlivě požadovat ježdění po silnici první třídy zadarmo z důvodu, že by se jednalo o jeho přirozené právo. Zatímco došlo-li by například ke zrušení listiny a práva na život, byl by výkon tohoto právního pozitivismu zcela jasně v rozporu s přirozených právem. Samozřejmě rozumím tomu, že oddělovat právní pozitivismus od

---

¹⁰ Zákon č. 946/1811 Sb., všeobecný občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

přirozeného práva na základě pocitu může být poněkud vágní a dvousečné (tj. snadno zneužitelné), ale ačkoliv se jedná o subjektivní soud, řekl bych, že je v tomto případě paradoxně jedinec na základě vlastního uvážení nejobektivnějším soudcem, neboť i již výše zmíněné mezinárodní smlouvy vkládají v lidský úsudek velkou přirozenoprávní naději. Nezbývá tedy v tomto ohledu než doufat, že vždy bude mít vyšší míra populace úsudek v souladu s lidskými a osobnostními právy nežli proti nim.

1.3 Exkurz do institutu ochrany osobnosti v minulosti

Tato diplomová práce zcela jistě nemá být primárně orientována na právní dějiny ochrany osobnosti, avšak bylo by chybné nevěnovat kratší část této práce minulosti, neboť ta může být nejen velmi zajímavá, ale především i inspirativní z hlediska poučení se z ní a vyvození následného posilování ochrany osobnostních práv. Pouze tento trend, kdy je respektován každý člověk jako jedinec, je podle mého názoru jediný správný. Níže jsou vybrány pouze nejzajímavější výtahy z několika kapitol historie způsobů ochrany osobnostních práva. Nelze to tudíž považovat za ucelený přehled dějin tohoto právního institutu, nýbrž spíše za doplňující odkaz minulosti, který je v kontextu s celou prací.

1.3.1 Počátky ochrany osobnosti

Prvně se s ochranou osobnosti člověka setkáváme spíše jako s ochranou lidské tělesné integrity nežli s ochranou dobré pověsti člověka, ačkoliv ani ochrana proti urážkám nebyla ojedinělou. V prvopočátku lidství je třeba si uvědomit, že privilegii ochrany osobnosti požívali pouze svobodní lidé nebo občané daného území, institut ochrany osobnosti se nevztahoval na otroky a ani ženy nemohly požívat všech výsad jako svobodní muži. Mnoho právních pramenů starověku bylo buď ústních, nebo se nedochovaly do dnešní doby, proto výzkum dějin prvopočátku práva není zcela snadným. Prvním psaným právním pramenem, který má přímý kontext s ochranou osobnostních práv, je Chamurappiho zákoník, který byl vydán v 18. století před naším letopočtem. Je vyryt klínovým písmem na čedičovém sloupu v akkadštině a mimo jiné se zabývá trestním právem a ochranou tělesné integrity, dále pak právem rodinným, manželským a dědickým. Dnes jej jako pomník počátku právního státu můžeme navštívit v expozici pařížského Louvru.

Zákoník jako takový je velmi kazuistický. Část právních pramenů se věnuje následnosti a odkazu majetku, tedy dědictví, zde můžeme čerpat například z fragmentů z novobabylónského období.

Ochrana cti byla i předmětem mezopotamského trestního práva, kde byl upraven například trestný čin nactiutřačství a křivé obvinění nebo křivé svědectví, u tohoto trestného činu je zajímavé, že trest byl takový, jaký by postihl poškozeného v případě usvědčení, rozdílné tresty byly tedy u křivého svědectví ve věci vraždy, krádeže...¹¹

O vyspělejších osobnostních právech můžeme mluvit ve starověkém Řecku, kde v průběhu Solónových reforem, které probíhaly v letech 594-593 před naším letopočtem v Athénách, byla udělena občanská práva usedlým cizincům a zároveň došlo ke zrušení dlužního otroctví, což bylo dozajista velkým posunem v osobnostních právech svobodných athénských občanů. Mezi právníké prameny z tohoto období můžeme řadit Aristotelovu Ústavu athénskou, která v sobě nese popis uspořádání demokratického státu, s čímž je institut ochrany osobnostních práv zcela jistě spojen.

Závěrem k počátkům ochrany osobnostních práv bych rád zmínil ještě ochranu cti ve staré Číně, kde trestný čin neúcty patřil k tzv. arcizločinům, na které se nevztahovala amnestie, ani se z nich nešlo vykoupit. Zločin neúcty pak Číňané dělili na zločin neúcty jako takový „*puat 'ing*“ a zločin bezbožnosti „*pu tao*“. Paradoxem je, že zločin bezbožnosti se nevztahoval k urážce bohů, nýbrž obsahoval právní úpravu nerespektování základních morálních zásad.¹²

1.3.2 Ochrana osobnostních práv ve starém Římě

Římské právo jako pomyslná kolébka kontinentální právní kultury dělila právo na veřejné (*ius publicum*) a soukromé (*ius privatum*). Právní úprava

---

¹¹ BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny mimoevropských zemí: (stručný nástin)*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. Právníké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3802-820. str. 38-48.

¹² BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny mimoevropských zemí: (stručný nástin)*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. Právníké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 978-807-3802-820. str. 68-69.

fyzických osob stejně jako dnes patřila do sféry práva soukromého. Jejich definice se skrývala pod pojmem „*persona*“, která říká, že se jedná o osobu, která je způsobilá být nositelem práv a povinností. Jedná se však o člověka svobodného. Tato definice neplatila pro člověka svobody zbaveného tedy pro otroka, který svá práva neměl, ale naopak svobodní lidé měli práva k jeho osobě. Tato právní individualita se v justiniánském právu nazývala „*caput*“, což v latině znamená hlava. Římský občan měl samozřejmě oproti otrokům, ale i cizincům řadu výhod, o kterých by se dala napsat celá další diplomová práce, rád bych se však konkrétně zaměřil přímo na ochranu osobnosti. Římské právo osobnost člověka, tak jak ji můžeme znát dnes z občanského zákoníku, chránilo například proti urážkám na cti, zajímavostí je, že proti urážce mohl být chráněn i otrok, avšak pouze za předpokladu, že tato urážka postihla skrze otroka i jeho pána.

Urážka na cti římského občana jako taková spadala mezi tzv. civilní delikty „*delictum privatum*“, kde se jednalo o poškození jedince, čili zde i sám jedinec musel vynaložit úsilí, aby došlo k jakémusi zadostiučinění. Trestem za urážku byla například pokuta, která však nebyla vyplacena ve prospěch státu, ale ve prospěch poškozeného. Svůj nárok mohl poškozený realizovat za pomoci žaloby z deliktu „*actio ex delicto*“ nebo za pomoci poenální žaloby „*actio poenales*“, která nahradila institut legalizované msty. Tímto tedy dochází ke vzniku obligací z deliktu. Výše pokuty se určovala podle intenzity urážky, místa, kde k urážce došlo, a podle postavení uraženého člověka. Žaloby na ochranu cti byly žalobami inframujícími, jejich žalobní legitimace nepřecházela na dědice, jednalo se tedy o zásadně osobní žalobu. Středověká nauka ji rovněž označuje jako žalobu pomstou dýchající.

Rovněž by bylo dobré zmínit, že delikt jako takový měl již ve starém Římě typové znaky, jaké známe dnes z definice trestného činu nebo správního přestupku, tj. jednalo se o čin, který byl jako takový vymezen a typizován a jednalo se o zásah jen proti určitým statkům, zásah pachatele musel být objektivně protiprávním (tj. nejednalo se například o jednání v nutné obraně), pachatel musel být způsobilý delikt spáchat, nemohlo se tedy jednat o děti nebo nedospělé. Nadále se prokazoval úmysl, zavinění, to, zda se jednalo o omyl atd., jak je typické v moderním trestním právu. Mezi civilní delikty patřila krádež (*loupež*), poškození cizí věci a právě urážka na cti neboli *iniuria*. Tento delikt byl obsažen již v Zákoně 12 desek (viz

níže). Praetorské právo znalo ještě nadále jednání vynucené hrozbou a podvod. Svoji čest mohl dále římský občan bránit například i žalobou „*actio iniuriarum*“ neboli žalobou pro urážku na cti způsobenou bráněním nebo překážením v užívání věcí „*extra commercium*“ tj. věcí veřejných. Spory z urážky na cti byly rozhodovány tzv. rekuperátory, kteří byli vybíráni úředníky a soudili ve skupinkách po třech nebo po pěti.

Z římských pramenů, které upravovaly ochranu osobnosti, bych jmenoval alespoň Zákon 12 desek z 5. století před našim letopočtem. Nejprve bylo za jeden rok desetičlennou komisí sepsáno deset desek a následně nová komise decemvirů přidala ještě další dvě. Všechny dvanáct tabulí tak bylo přijato jako zákon 12 desek, který byl vystaven v římském fóru. V zákoně 12 desek najdeme úpravu práva procesního i hmotného, soukromého i veřejného a nalezneme zde právě i ochranu proti úmyslnému urážlivému jednání. K posílení osobnostních práv v Římě nadále přispěl například praetorský edikt.¹³ U dokumentů, které stvrzují osobnostní práva, nesmíme opomenout Edikt milánský, který byl přijat roku 313 našeho letopočtu císařem Konstantinem, a který přijímá toleranci křesťanství a poprvé v historii tak podle mého názoru můžeme mluvit o svobodném vyznání víry, které je nedílnou součástí všech moderních deklarací lidských práv. To, že se z křesťanství stal od druhé poloviny 4. století našeho letopočtu monopol, který naopak začal potlačovat další odlišné víry, je rovněž nepopiratelný fakt, nicméně samotné přijetí ediktu milánského by podle mého názoru mělo být do historie osobnostních práv zapsáno jako velký posun vpřed.¹⁴

1.3.3 Ochrana osobnostních práv od zániku Římské říše k počátku moderních dějin

Odpoutáme se od starověkých civilizací a pomyslným strojem času se přeneseme do středověku, ve kterém rovněž můžeme nalézt další významné

---

¹³ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: stručný nástin. 2., dopl. a přeprac. vyd.* 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5, str.15, str. 55 až 68, str. 85 str., 111 až 116, str. 232, str. 265.

¹⁴ KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: stručný nástin. 2., dopl. a přeprac. vyd.* Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5. str. 34

milníky ochrany osobnostních práv. Mnoho z těchto milníků nalezneme ve středověké Anglii. Patří k nim vyhlášení Velké listiny svobod „*Magna charta libertatum*“ r. 1215 v Anglii, která posiluje práva baronů a církve. V šedesátých letech 13. století v Anglii vzniká dokonce parlament. Dále byl roku 1679 na konci vlády Karla II. přijat Habeas corpus act, který je pokládán za 3. chartu anglické ústavy. Jedná se o poskytnutí absolutního práva každému občanovi, a to tak, že každý má právo na to, aby soud přezkoumal jeho případné zatčení. Daný zákon tak zavádí formální záruku osobní nedotknutelnosti. Další významný osobnostně právní dokument byl v Anglii přijat roku 1689, kdy byla přijata Listina práv, která upravovala pravomoci mezi králem a parlamentem ve prospěch parlamentu. Zavádí například svobodné volby, zakazuje omezování petičního práva nebo ukládání daní bez parlamentu. K tomuto přijetí dochází při sesazení krále Jakuba II. a mění se tím celkový pohled na krále jako na vladaře. Dosud platná zásada „*A Deo rex a rege lex*“ česky „*Od Boha král od krále zákon*“ je nahrazena novým smýšlením a to takovým, že královská moc je panovníkovi do rukou dána zákonem. V tom vidím posun, který vede k postupnému zakotvování základních práv, jak je známe dnes, například pokud jde již o zákonné přezkoumání vazby, kde můžeme vidět podobu nebo v rámci extenzivního výkladu dokonce shodu s moderní zásadou trestního práva „*Nulla poena sine lege*“, „*Není trestu bez zákona*“, či již zmíněné stvrzení volebního práva nebo garanci práva petičního.¹⁵

Obecný obrat k člověku a osobnostním právům přináší do Evropy renesance a to v rozmezí 14. a 16. století. Jedná se o nový umělecký směr, ale i o přeměnu smýšlení člověka. Samotný původ slova „*renesance*“ můžeme hledat v Itálii, kde vzniká ze spojení slov „*rinascita dell arte antica*“, což můžeme volně přeložit jako „*návrat k umění antiky*“ nebo jako „*znovuzrození*“. Renesance oslavuje život a člověka jako jedince, příklady můžeme hledat v literatuře mistrů jako je Giovanni Boccaccio, který je autorem souboru novel Dekameron nebo v peru Wiliama Shakespeara. Renesance a humanismus mění lidské myšlení, které se odvrací od

---

¹⁵ BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: stručný nástin*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002. Právnícké učebnice. ISBN 80-864-7315-5 str. 97-100, str. 171-182

boha a nechává tak vzniknout podhoubí pro nástup a sílení lidských a osobnostních práv.

Tuto kapitolu, která jen zlehka načrtává nejvýznamnější události středověku a novověku, co se týče osobnostních a lidských práv, nelze zakončit jinak nežli odkazem na dvě velké revoluce, které se vedly právě s odkazem renesance, humanismu a člověka jako jedince. Jedná se o revoluční válku za nezávislost, která byla vedena v Americe a o Velkou francouzskou revoluci. O obou těchto historických událostech byly napsány celé knihovny publikací a tak si dovolím zmínit jen to nejdůležitější, co úzce souvisí s tématem této diplomové práce.

Na americkém kontinentě došlo roku 1776 k sepsání a vyhlášení „*Prohlášení nezávislosti*“, čímž se 13 amerických osad odtrhlo od Anglie. Toto prohlášení bylo sepsáno v návaznosti na myšlenky francouzského filosofa, kterým byl Jean-Jacques Rousseau, velký vyznavač lidských práv, který přichází s přirozenoprávní teorií o právu na život, svobodu, na budování štěstí a rovněž s myšlenkou, že společnost má právo na revoluci. Dalším významným počinem bylo přijetí ústavy a to roku 1787 a především následně přijetí Listiny práv roku 1791. Jen jako příklad, že se jedná o již velmi vyspělý osobnostně právní a lidskoprávní dokument bych uvedl dodatek 1 zmíněné listiny práv:

„Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu křivd.“¹⁶

Poslední významný osobnostně právní dokument, který bych rád v kontextu s americkou historií zmínil je „*Prohlášení o osvobození černochů*“ z roku 1863, který byl přijat na konci války známé jako válka jihu proti severu. Ačkoliv rasová segregace černého obyvatelstva na území USA pokračovala i následně a dokonce docházelo k přijímání tzv. černých zákonů, které zcela jistě nebyly v souladu s duchem rovnoprávnosti obyvatelstva. Prohlášení o osvobození černochů bych

---

¹⁶Listina práv – dodatky ústavy USA z roku 1789. USA.

vypíchl jako další velký minimálně formální posun na cestě k moderním osobnostním právům.¹⁷

Jak jsem uvedl výše, poslední řádky této kapitoly věnuji rovněž revoluci, která ačkoliv byla velmi krvavou a její průběh nebyl příliš humánní, byla rovněž vedena s myšlenkou svobodného člověka. Vedena proti absolutistické monarchii. Vyhnu se popisu všech různých období a rovněž přejdu rovnou k několika významným dokumentům, které k této události neodmyslitelně patří. V první řadě nesmím opomenout „*Deklaraci práv člověka a občana*“ z 20. až 26. srpna 1789, která je podle mého názoru jedním ze základních pilířů lidských a osobnostních práv. Podtrhuje dělbu moci, mluví o rovnosti před zákonem, odpovědnosti úředníků, ctí presumpci nevinu, svobodu slova, svobodu člověka jako takového. Jen pro ilustraci bych zde uvedl článek 1 a článek 2 zmíněné deklarace:

„1. Lidé se rodí a zůstávají svobodnými a rovnými ve svých právech. Společenské rozdíly se mohou zakládat pouze na prospěšnosti pro celek.

2. Účelem každého politického společenství je zachování přirozených a nezadatelných práv člověka. Tato práva jsou: svoboda, vlastnictví, bezpečnost a právo na odpor proti útlaku.“¹⁸

Z právních pramenů Francie je třeba na tomto místě zmínit ještě první moderní občanský zákoník, kterým je „*Code civil des Français*“, znám také jako „*Code Napoléon*“, ve kterém jsou upraveny práva osob, a který je (byť po mnoha novelách) stále základem francouzského občanského práva.¹⁹

1.3.4 Osobnostní práva v moderní době

Zde bych již jen ve velmi krátkce zrekapituloval důležité momenty pro osobnostní práva ve 20. století. Na prvním místě je třeba uvést uspořádání Pařížské

---

¹⁷ BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: stručný nástin. 2.*, rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002- Právnícké učebnice. ISBN 80-864-7315-5 str. 97-100, str. 183-188

¹⁸ *Deklarace práv člověka a občana*. ze dne 20. až 26. srpna 1789. Francie.

¹⁹ BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: stručný nástin. 2.*, rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002. Právnícké učebnice. ISBN 80-864-7315-5 str. 97-100, str. 189-200

mírové konference, která se konala v roce 1919. Zde mimo jiné dochází dne 28. června 1919 k podpisu Versailleské mírové smlouvy a ke vzniku Společnosti národů. Účel je v tomto případě zcela zřejmý, a to za všech okolností zabránit opakování celosvětového válečného konfliktu, pokud možno udržet celosvětový mír. Základním dokumentem této mezinárodní organizace byl „*Pakt společnosti národů*“ z roku 1920. Na tomto místě již můžeme v historickém kontextu zhodnotit, že se bohužel nepodařilo dosáhnout bohulibému cíli světového míru a došlo ke vzniku dalšího válečného konfliktu. Z tohoto důvodu byla společnost národů v dubnu 1946 rozpuštěna a dochází k ustanovení Organizace společnosti národů. Podle mého názoru je nesmírně zajímavé hledat právně-politologický důvod neúspěchu této mezinárodní organizace, který dost možná z důvodu přísných válečných reparací pro ve válce poražené státy, byl zapříčiněn hned od počátku Pařížské konference. Právě toto je jeden z historických bodů, kterému stojí věnovat hlubší myšlenku a zamyslet se nad tím, zda se mocnosti některých chyb neopouští pakovaně.

Pokud jsem se doposud v kapitole výše zaobíral především dokumenty, které posilovaly osobnostní a lidská práva, je potřeba zde zmínit i Norimberské zákony, které mnohé dosavadní snahy posunuly do zcela jiné dimenze a osobnostní a lidská práva de facto zašlapaly do země. Byly vyhlášeny na sjezdu nacistické strany roku 1935 a jednalo se o právní předpisy se silným rasistickým podtextem. Právě na základě těchto zákonů následně vznikla Radbruchova formule, a ačkoliv to bude velkým právním paradoxem, tak bych si dovolil tvrdit, že právě Norimberské zákony mají „na svědomí“ vznik mnoha deklarácí, která jasně ztvrzují osobnostní a lidská práva v moderní době, aby de lege ferenda již nikdy nedošlo k opakování hrůz druhé světové války.²⁰

1.3.5 Exkurz do ochrany osobnostních práv na území českých zemí

Máme-li se zamyslet nad ochranou osobnostních práv na našem území, je potřeba i zde vzít v potaz fakt, že zásada rovnosti před zákonem i mezi občany je zásadou moderního práva. Budeme-li tedy mluvit o ochraně osobnostních práv

---

²⁰BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: stručný nástin*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002, Právnícké učebnice. ISBN 80-864-7315-5.

v době středověku, budeme hovořit především o ochraně osobnostních práv urozených vrstev. Společnost v době středověku byla na území českých zemí velmi hierarchizovaná a od postavení v pomyslném žebříčku se odvíjela i jednotlivá práva a povinnosti. Jednotlivé vrstvy se lišily rozsahem práv politických, jejichž výkon byl umožněn pouze privilegovaným vrstvám, ale i rozsahem práv majetkových, například v oprávnění vlastnit nemovitosti. Postavení ve společnosti bylo dědičné, kdy dítě získávalo stejný status jako jeho otec, avšak byl zde prostor pro zlepšení společenského postavení.

Ochranu cti ve středověku bych vymezil jako oprávnění na dobré jméno a pověst, to však mohlo být ztraceno například tím, že byl dotyčný potrestán zapsáním do smolné knihy nebo vystavením korouhve na pranýři. To mělo pro postiženého velmi zásadní následky. Jednalo se tedy spíše o jakousi preventivní ochranu cti, jelikož tyto tresty byly často jako následek špatného chování k rodině, po zradě nebo při nesplácení dluhů. Čest samozřejmě jako takovou mohli ztratit pouze ti, co čest podle práva měli, výše uvedené se tedy nevztahuje na osoby bez cti, mezi které patřili kati, pacholci, herci, prostitutky, tuláci, žebráci, ale i osoby, které nevzešly z manželství.

Středověké právo pamatuje i na nápravu ztracené cti a zavádí institut návratu cti a očištění jména. To šlo provést dvěma způsoby a to buď z královy milosti, nebo rozsudkem.²¹ To bylo ustanoveno například již v článku 28 v Statua regni Boemiae kolem roku 1465:

„Slovútně oznamujem, když bychom koho zlořečeného, zloděje, nebo pankharta, kopřivce, vypovědence nebo usedance kterakkoli na cti potraceného z naší královské velebnosti ke cti dřevnie přivolali a jej naší milostí očistili: žádný jemu potom toho nemá vzdvihati; nebo po pohanění přijat jest každý věrný k milosti, když potom chce uschovati.“²²

---

²¹ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel; KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. str. 143-147

²² JIREČEK, H.: *Codex Iuris Bohemici*. Tomi secundi pars altera. Praha 1870. str 129

Nyní bych přeskočil několik kapitol vývoje osobnostních práv na našem území a zastavil se až v devatenáctém století, kdy byl v roce 1811 přijat ABGB, který deklaruje některá přirozená práva, jak jsem již uvedl výše. Nadále se v Rakousko-Uhersku zákonodárci snaží vypořádat s ochranou cti proti pomluvám a případným nepravdám, které byly publikovány v tisku a to zákonem č. 6/1863 ř.z., tiskový zákon ve znění pozdějších předpisů, který byl následně roku 1868 novelizován. Rovněž je na počátku existence první republiky přijat zákon č. 309/1921 Sb., který stvrzuje právo shromažďovací. I zde je podle mého názoru vidět trend posilování ochrany osobnosti. V Československu byla v tu dobu rovněž snaha o novou kodifikaci tiskového práva, avšak vzhledem k vypjatosti politické situace na našem území v té době došlo jen k dílčí novele a to zákonem č. 124/1924 Sb., který mění příslušnost soudů pro křivé obvinění, utrhaní na cti, urážku a zavádí nové tzv. Kmetské soudy. Rovněž nově upravuje odpovědnost za obsah tiskopisu. Avšak ani tato novela není zcela dokonalou a tak je v roce 1933 přijat zákon o ochraně cti, který je přelomovým právním dokumentem pro ochranu osobnostních práv v této době.²³ Zákon o ochraně cti upravuje skutkové podstaty urážky, pomluvy, utrhaní na cti, výčitky trestního stíhání nebo trestu. Najdeme v něm i důvody vylučující trestnost nebo například institut důkazu pravdy a omluvitelného omylu. Nadále zákon o ochraně cti upravuje soukromou žalobu i možnost trestního stíhání, smírčí řízení a mnoho dalších institutů zaručujících kvalitní ochranu osobnostních práv. Můj názor na tento zákon je takový, že se jedná o kvalitní a moderní právní předpis, který předstihl svou dobu a je důkazem právní vyspělosti tehdejšího Československa.

K radikální změně pojetí občanského práva došlo po roce 1948, kdy pojmy ochrana osobnosti, svoboda, soukromé vlastnictví ustupují do pozadí. Především v tzv. právníké dvouletce v letech 1950 a 1951 dochází ke kompletní rekodifikaci československého práva a od 1.1.1951 platí na území Československa zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů. V roce 1960 je přijata nová ústava a v jejím světle se občanský zákoník z padesátých let nezdá být nejzdařilejším právním předpisem, a tak dochází opět k nové rekodifikaci

---

²³ VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel; KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8. str. 501-516

občanského práva zákonem č. 40/1964 Sb. ve znění pozdějších předpisů, který nabývá účinnosti dne 1.4. 1964. Tento občanský zákoník pojímá občanské právo jako právo spotřebitelů.²⁴ O tom, že dochází k ústupu osobnostních práv do pozadí, svědčí i fakt, že ochranou osobnostních práv se dnes Nejvyšší soud a Ústavní soud zabývá velmi často, zatímco do roku 1990 se Nejvyšší soud problematikou osobnostních práv zabýval pouze dvakrát.²⁵ Tímto bych zakončil historii vývoje ochrany osobnostních práv, jelikož porevolučnímu vývoji a ochraně osobnostních práv po roce 1989 se budu věnovat v následujících kapitolách, neboť se jedná o donedávna platné právo na našem území a jeho postupný vývoj. Rozdíl ochrany osobnostních práv mezi občanským zákoníkem a obč.zák. bude předmětem několika následujících kapitol.

---

²⁴ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVORÁK. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-680. str. 59-63

²⁵ Ronald Němec. Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. *Bulletin advokacie*, ročník 2012, číslo 6, s. 30.

2. Tři roviny ochrany osobnosti

Jak jsem již uvedl v úvodu, ochrana osobnostních práv je natolik důležitým právním institutem, že přesahuje do práva soukromého i veřejného. V této kapitole bych se rád věnoval ochraně osobnostních práv především v právu občanském, které je pro tuto diplomovou práci stěžejním, a nadále pak ochraně osobnostních práv podle práva ústavního a trestního společně s krátkou odbočkou do práva správního. Podle mého názoru je důležité uchopit tuto problematiku odděleně z hlediska právní vědy, avšak dohromady z hlediska právní praxe. Zásah do osobnostních práv jedince je věcí velmi citlivou, která ohrožuje jeho nerušený výkon práva na život, dobrou pověst atd., a proto z hlediska praxe se ochrana proti jednotlivým zásahům do osobnostních práv může prolínat současně jak do práva občanského, kdy se poškozený brání občanskoprávní žalobou, tak může v tom samém případě podat trestní oznámení například na spáchání trestného činu pomluvy podle § 184 trestního zákoníku.

2.1 Ochrana osobnosti podle občanského práva

2.1.1 Zásady osobnostního práva

Právní zásady jsou základním pilířem práva, ačkoliv ne vždy je najdeme zakotvené přímo v textu zákona, určují tím podílem směr, jakým by se právo a dost možná i spravedlnost měli ubírat. Svým širokým rámcem vymezují čáry hřiště, kde pak platí jasná pravidla hry – zákony. Rád bych zmínil alespoň několik základních zásad, které se dotýkají problematiky ochrany osobnostních práv.

Zásada pro vitae, neboli *v pochybnostech ve prospěch života*, která úzce souvisí s pojetím ochrany osobnosti. Má jasný přirozenoprávní základ a zcela exkluzivní místo na poli práva. Tuto zásadu můžeme snadno spojit s další, která ji doplňuje a dále rozvádí, a to je *zásada přednosti lidské bytosti před zájmy společnosti nebo vědy*, která více méně ztvrzuje to, co jsem uvedl výše a dává tak záruku ochrany jedince. *Zásada nedotknutelnosti osoby*, která je zakotvena v článku 7 listiny a patří tak tedy do ústavního pořádku České republiky. Výjimkou z této zásady může být svolení anebo zákonné dovolení. Právo však pamatuje i na to, že lidský život a lidská mysl není konstantní a stále se vyvíjí, a proto v souvislosti

s dovolením je třeba uvést zásadu *odvolatelnosti svolení*, která počítá s tím, že se může dojít ke změně názoru, přesvědčení a smýšlení člověka. Stejně jako lidskou osobnost, tak i lidské tělo je potřeba chránit a vyjmout z obsahů právních vztahů běžného života. Toto potvrzuje i zásada *zákazu těžení finančního prospěchu z lidského těla nebo jeho částí*, to však není jen právní zásadou, ale i obecným morálním předpokladem a souvisí to s další ochranou lidského těla i po jeho smrti, kterou ctí zásada *pietní ochrany*.²⁶

2.1.2 Všeobecné osobnostní právo

Začneme-li výklad k pojmu všeobecné osobnostní právo, je třeba zmínit, že hovoříme pouze o osobnostním právu fyzických osob, a to všech osob bez rozdílu na to, zda se jedná o občany našeho státu nebo nikoliv. Předmětem ochrany osobnostních práv je lidský život a zdraví, které bych zařadil do fyzické ochrany osobnosti nebo je také nazval jako ochranou lidského těla jakožto hmatatelného a uchopitelného celku. Osobnost člověka samozřejmě musíme vnímat jako nedělitelný ucelený prvek, což potvrzuje například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19.10.2005 sp. zn. 30 Cdo 936/2005. Avšak sankce za narušení lidského života nebo zdraví občanské právo nezavádí (i když jsou předmětem ochrany a případného odškodnění), sankce můžeme případně hledat v právu trestním. Předmětem osobnostních práv podle občanského práva je tedy především čest, lidská důstojnost, jméno, soukromí a projevy osobní povahy. Jedná se o výčet demonstrativní, takže chráněny mohou být i další objekty práva spojené s osobností člověka.²⁷ Tyto prvky osobnosti bych naopak zařadil do skupiny práv nehmatatelných nebo je nazval právy na psychicko-morálně-sociální integritu. Z toho dovodíme, že funkcí občanského práva při ochraně osobnostních práv je hlavně zabezpečení ochrany individuální integrity člověka a umožnit lidské osobně plný rozvoj sebe a svých kvalit. Je rovněž důležité zmínit, že ochrana osobnostních práv patří do absolutních soukromých práv stanovených občanským zákoníkem, vznikají tedy *ex lege* a působí *erga omnes* (vůči všem), avšak jsou zde výjimky, kdy

---

²⁶ Ivo Telec. Přirození právo osobnostní a jeho státní ochrana. *Právní rozhledy*, ročník 2007, číslo 1, str.1.

²⁷ ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-680. str. 199

osobnostní práva mohou být i relativní neboli nepůsobí erga omnes jako práva absolutní, ale pouze inter partes (mezi stranami). Příkladem pro ochranu osobnostních práv v relativní sféře může být vztah mezi pacientem a poskytovatelem zdravotnických služeb.

Osobnost člověka můžeme pro potřeby občanského práva charakterizovat jako živoucí subjekt poznávání, prožívání a jednání ve společenské podstatě i individuálních zvláštnotech. Tyto individuální zvláštnoti bych podtrhl, neboť právě ony jsou základním pilířem svobody v demokratickém státě. Osobnost rovněž můžeme chápat jako nejmenší sociální jednotku společnosti. Právo se podle mého názoru na osobnost člověka dívá odlišně od jiných věd. Například psychologie, která lidskou osobnost zkoumá z hlediska vývoje a progresu, ale právní nauka podle mého názoru vnímá osobnost člověka neustále stejně bez ohledu na věk nebo vyspělost. Pro právo je důležité, že každá lidská osoba je schopna se svobodně rozhodovat, ochrana osobnosti tedy chrání i svobodnou vůli člověka, lidská osobnost je nadále vybavena citem a rozumem. Na místě je, zda lze přesně osobnost člověka vymezit, neboť pro každého z autorů právnických učebnic může být důležitější jiná hodnota, která je nezbytnou složkou lidské osobnosti. Nakonec i to svědčí o individualitě člověka. Všeobecné osobnostní právo by podle mého názoru mělo chránit lidské právo na štěstí. Ačkoliv to může znít poněkud utopicky, řekl bych, že v jednoduchosti této definice je právě vhodně skryta lidská individualita, neboť pro každého lidského jedince se můžou odlišné zásahy do soukromí jevit velmi nevyváženě. Bulvární a lživý článek, který by omezil ve šťastném životě mnohé z nás, může někdo vítat jako pozitivní zájem o jeho osobu a na druhé straně jednání mimo lidskou morálku, avšak nikterak závažné, nad kterým by mnozí mávli rukou, může v někom vyvolávat pocit křivdy, který jej může legitimovat k požadování omluvy nebo jiné satisfakce. Nicméně podle mého názoru všechny zásahy do práva na štěstí jsou zásahy do výkonu osobnostních práv. Nakonec občanský zákoník v § 3 odst. 1 říká:

„Soukromé právo chrání důstojnost a svobodu člověka i jeho přirozené právo brát se o vlastní štěstí a štěstí jeho rodiny nebo lidí jemu blízkých takovým způsobem, jenž nepůsobí bezdůvodně újmu druhým.“²⁸

To je v občanském zákoníku oproti obč. zák. naprostou novinkou. Ačkoliv toto ustanovení je z hlediska právního pozitivismu poněkud vysmívané, neboť z hlediska psaného práva je jistě složité vymezit štěstí člověka, je podle mého názoru velmi dobře, že je toto ustanovení zaneseno v občanském zákoníku. Zvýrazňuje to individualitu lidské osobnosti tak, jak jsem uvedl již výše. Pokud bychom osobnost a osobností práva měli vymezit negativně, můžeme říci, že vzhledem k jejich délce trvání, kdy začínají ještě před narozením, a trvají i po smrti, tak jak jsem se tímto zabýval v předcházejících kapitolách. Mezi předmět osobnostních práv tedy nemůžeme zařadit taková práva, která člověk nabývá v průběhu života například na základě právního jednání. Toto potvrzuje Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26.06.2008 sp.zn. 30 Cdo 2095/2008, kde je mimo jiné řečeno:

„Pro hodnoty, resp. práva tvořící integritu fyzické osoby, která jsou příkladmo vypočteny v ustanovení § 11 o.z., je charakteristické, že jsou spjaty s fyzickou osobou od jejího narození po celou dobu života a mají právní účinky vůči všem třetím subjektům. Osobnostními právy proto nemohou být práva, která fyzická osoba nabývá teprve v průběhu života.“²⁹

Důležité je si uvědomit, že občanský zákoník tato práva neuděluje, nýbrž zakotvuje. Z hlediska právní teorie může jít o protimluv, neboť osobně si nedovedu představit lepší příklad pro právní pozitivismus nežli občanský zákoník, ale tato skutečnost je pro efektivní ochranu občanského práva velmi důležitou, jak jsem již odůvodňoval v předcházejícím textu.

Osobnostní právo může být vykonáváno dvojím způsobem. Jednou z těchto možností je výkon absolutního osobnostního práva pozitivně, tj. že člověk se chová

---

²⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 3 odst. 1.

²⁹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 06. 2008 sp.zn. 30 Cdo 2095/2008

a jedná ve shodě se svojí vůlí a přesvědčením, případně svolí dobrovolně jiným, aby užívali jeho práva. Druhou možností jak vykonávat osobnostní právo je výkon práva negativním nebo také záporným způsobem. Toto je myšleno jako právní jednání nebo faktické jednání, které vede k ochraně naší osobnosti a dalších hodnot s ní spojených.³⁰

2.1.3 Objekty ochrany osobnostních práv

Objekt ochrany osobnostních práv nelze vymezit zcela přesně, neboť text zákona je pouze demonstrativní a zákonodárce tak vkládá pravomoc na dotvoření objektu do soudcovského práva, tak jak je uvedeno dále v této diplomové práci, rád bych se ale věnoval těm nejdůležitějším příkladům, které zákonodárce zmiňuje přímo v textu zákona.

Na prvním místě v § 81 odstavci 2 občanského zákoníku je uveden lidský život. Jedná se o základní a nejdůležitější lidskou hodnotu, která je nezbytná pro existenci lidské osobnosti. Ochrana lidského života je předmětem nejen ochrany osobnosti, ale právo na život patří především mezi základní lidská práva a jeho narušení je tvrdě stíháno trestním právem. Ochrana lidského života je esenciálním objektem práva a ani z objektivních zájmů společnosti, vědy, medicíny atd. nelze z ochrany lidského života ustoupit. Je ctěna zásada *pro vitae*, což je zásada, jenž ctí zachování člověka za jakýchkoliv okolností. Lidský život je chráněn nejen právem národním, ale jeho nedotknutelnost je stvrzena rovněž v mnohých mezinárodních smlouvách, kterými je České republika vázána. Je třeba rovněž zmínit, že jsem přesvědčen o nemožnosti legalizaci zákonného usmrcení člověka proti jeho vůli, a tak podle mého názoru nelze mluvit o vyspělosti a demokratičnosti státu za okolností, kdy daný stát uplatňuje trest smrti i přesto, že další aspekty jako ekonomika, životní úroveň, vzdělanost atd. by daný stát řadila do naprosté elity. Zásadu humanity v tomto ohledu vnímám pro demokracii jako důležitější prvek

---

³⁰LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. str. 389-398.

Občanský zákoník: komentář. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086. str. 131-135

nežli ekonomické výsledky. Na stejném místě bych zároveň rád zmínil to, co zákonodárce uvádí v § 81 odstavci 1 občanského zákoníku a tj.:

„Chráněna je osobnost člověka včetně všech jeho přirozených práv. Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého.“³¹

To podle mého názoru není ctěno absolutně. Jsem přesvědčen o tom, že pokud má být osobnostní právo naprostým a absolutním právem, kterým být má, je potřeba lidské osobnosti umožnit rozhodnout se za jistých okolností dobrovolně zemřít. Ačkoliv je eutanazie velmi sporným tématem a rozumím argumentům proti jejímu zavedení, co se týče například možnosti zneužití atd., její absence je však podle mého názoru velkou vráskou na osobnostním právu v České republice a popírá tak trochu výše uvedené ustanovení občanského zákoníku. Nedochozí k absolutní cti a ochraně svobodných rozhodnutí člověka, nýbrž pouze k ochraně a cti těch rozhodnutí, které stát toleruje. Jedinou omluvitelnou výjimkou, kdy může dojít narušení lidského života za zákonných podmínek a bez postihu, je při naplnění zákonných ustanovení o okolnostech vylučujících protiprávnost, kdy se jedná především o nutnou obranu, krajní nouzi, oprávněné použití zbraně, svépomoc atd..

Zdraví člověka je dalším prvkem, který je součástí osobnosti a je chráněno zákonem. Stejně jako u lidského života i zde mluvíme o přesahu do dalších odvětví práva. I zde jsem přesvědčen o tom, že jakýkoliv stát, který narušuje lidské zdraví člověka jako součást trestu za přestoupení zákona, je automaticky eliminován z řad demokratických států. Občanský zákoník zavádí základní úpravu zákonných zásahů do zdraví člověka v rámci zdravotnické péče, která je však nadále upravována zákony *lex specialis* a to zejména zákonem č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů. Nadále jsem přesvědčen o tom, že to co bylo uvedeno výše k objektu osobnostního práva lidského života, obdobně platí i pro zdraví člověka.

---

³¹ Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Důstojnost člověka, neuchopitelný objekt osobnostního práva, ochrana psychické integrity osobnosti a dobré pověsti člověka. I důstojnost člověka je rovněž chráněna nejen občanským právem, ale i právem ústavním a mezinárodním. Občanský zákoník nezavádí definici lidské důstojnosti a ani judikatura zatím nedošla k ucelenému a jednoznačnému vymezení, ale lze ji alespoň základně definovat jako minimum pravidel etiky a slušnosti, která jsou uznávána širokou společností, avšak to, zda se jedná o neoprávněný zásah do lidské důstojnosti, je nutné posoudit vždy konkrétně v daném místě a čase a za daných okolností. Zcela určitě se ale jedná o jednu ze základních lidských hodnot a jednu ze základních složek, které jsou součástí lidské osobnosti. Hranice lidské důstojnosti se nadále překrývají s dalšími prvky, které definují osobnost, jako je například svoboda, vážnost a čest. To, že je čest nedílnou součástí lidské důstojnosti, potvrzuje i Ústavní soud v nálezu ze dne 11.11.2005 sp.zn. I. ÚS 453/03:

„Čest je také integrální a důležitou součástí důstojnosti člověka. Formuje rovněž základ mnoha rozhodnutí činěných členy demokratické společnosti, která jsou fundamentální pro její dobré fungování. Čest hraje roli ve vztazích, jako např. koho zaměstnavatel zaměstná, resp. pro koho pracovník chce pracovat, je rozhodující při úvaze o tom, kdo má postoupit do vyšších pracovních či funkčních pozic, čest je důležitá pro rozhodnutí o tom, s kým navázat obchodní vztahy nebo komu bude dán hlas v politickém životě. Je-li jednou čest pošpiněna neopodstatněným obviněním vyjádřeným veřejně, a tím spíše v médiích, může být pověst a čest osoby poškozena navždy a zvláště pak v situaci, není-li dána možnost rehabilitace. Pokud taková situace nastane, prohrává jak osoba sama, tak i společnost. A právě proto nelze vycházet z toho, že ochrana pověsti, resp. cti je záležitostí důležitou pouze pro dotčeného jednotlivce, případně jeho rodinu. Z těchto důvodů je ochranu pověsti, resp. cti třeba vnímat i jako ochranu veřejného statku. Je proto ve veřejném zájmu, aby čest a pověst osob působících ve veřejném životě nebyla diskutována ve skutkově posunutých rovinách. Jak na poli politiky, tak ve sdělovacích prostředcích volič potřebuje být schopen rozeznat dobro od zla, aby nakonec mohl učinit informovaný výběr ve vztahu k politikovi i k médiím. Právě vzhledem k těmto úvahám smlouvy o lidských právech stejně jako Listina nepovažují svobodu projevu za absolutní právo (viz shora).

*Základní právo na čest se uplatňuje ve více sférách. Jde o soukromou sféru, sféru společenskou, občanskou a profesionální, přičemž poslední tři lze označit za sociální sféru. V první sféře jde vlastně o ochranu soukromí, v jehož rámci se nepochybně také uplatňuje i právo na čest. Zásadně je věcí každého, co a v jakém rozsahu z této sféry uvolní jako informaci pro okolní svět. Jinými slovy, v tomto segmentu zpravidla platí informační sebeurčení, do kterého nelze zvenčí vstupovat.*³²

Ochrana důstojnosti tak garantuje zachování úcty k člověku, a to bez ohledu na rozdíly (rasa, pohlaví, sexuální orientace, barva pleti, náboženské vyznání, jazyk, politické přesvědčení, sociální původ atd.). Toto pojetí odpovídá tzv. ontologickému pojetí lidské důstojnosti, které právě odstraňuje všechny lidské rozdíly jako překážky a všechny staví na stejnou úroveň. Opakem tohoto pojetí je pojetí kontingentní, které přiznává vyšší míru důstojnosti na základě sociálního postavení člověka.

Jak jsem již uvedl, některé body definující osobnost člověka a některé objekty právní ochrany osobnosti člověka se mohou prolínat. Tak je tomu právě u důstojnosti. Její hranice a samotná definice se mísí se ctí a vážností člověka, které jsou další nepostradatelnou složkou lidské osobnosti. Jak je uvedeno v citaci Ústavního soudu výše, čest má člověk pouze jednu, a i proto spory o čest a vážnost člověka bývají tím nejčastějším, čím se v kontextu s osobnostním právem soudy zabývají. I v tomto případě narážíme do slepé uličky definicí, kdy přesné vymezení těchto pojmů chybí. Pokusíme-li se o alespoň částečné vymezení, můžeme čest člověka nazvat osobní ctí, tedy spíše jakýmsi sebehodnocením, zatímco vážnost nebo dobrá pověst člověka je hodnocení okolí ve vztahu k dané osobnosti. Zde je namísto opět znovu připomenout výše uvedený judikát, kdy čest člověka proniká do několika různých sfér. Předmětem ochrany je tedy čest běžná občanská, ale i čest v odborných kruzích. Co čest liší od lidské důstojnosti je, že v tomto aspektu si lidé nejsou rovni. Jinak vážená bude čest zasloužilého lékaře, učitele nebo soudce oproti ctí zloděje nebo podvodníka. Čest a dobré jméno člověka je tedy chráněno jako právo na pravdivou a opodstatněnou pověst v okolí jedince. Tento výklad

---

³² Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005 sp.zn. I. ÚS 453/03

ochrany cti je potvrzen Rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007 sp. zn. 30 Cdo 1941/2007:

„Ochranu poskytuje o. z. výlučně proti takovým jednáním, která jsou objektivně způsobilá přivodit újmu na osobnosti subjektu práva tím, že snižují jeho čest u jiných lidí a tím ohrožují vážnost jeho postavení a uplatnění ve společnosti. Není přitom rozhodující, zda k újmě skutečně došlo, ale stačí již objektivní způsobilost jednání takovou újmu způsobit. K porušení práva na čest může dojít nepravdivými skutkovými tvrzeními difamačního charakteru, ale též publikací nepřipustných hodnotících úsudků o této osobě. Jsou-li v kritice k charakterizaci určitých jevů a osob použity výrazy, jejichž míra expresivity je ve značném nepoměru k cíli kritiky, resp. je-li obsah kritiky zcela neadekvátní posuzovanému jednání kritizovaného, přičemž z ní vyplývá úmysl kritizovanou osobu znevážit či urazit (tzv. intenzivní exces), jde o kritiku nepřiměřenou, která je způsobilá zasáhnout do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby“³³

Negativně lze tedy rovněž ochranu cti a dobré pověsti vymežit tak, že pokud zásah do těchto složek osobnosti člověka nehrozí, pak nemluvíme o ochraně osobnosti, a to i v případě, že došlo k pronesení urážlivých slov, nicméně vše proběhlo například v žertu, v rámci divadelního představení, nebo se dané výroky nemohou dostat na veřejnost, avšak podstatné již není, zda následek na cti a vážnosti člověka vznikne či nikoliv. Pokud například v malé obci, kde se všichni občané znají, udělám letákovou kampaň, abych jednoho z občanů poškodil, avšak vzhledem k tomu, že se všichni znají, k tíženému poškození nedojde, budu i tak odpovědný za své jednání. Základní požadavkem pro odpovědnost za urážku na cti je tedy objektivní posouzení dané situace, kdy přihlédnutí k tomu, zda poškození vzniklo, je předmětné, nikoliv však určující. Myšleno tak, že k výši způsobené škody, nebo naopak nezpůsobení škody se v případném soudním řízení přihlíží, avšak to, že škoda nevznikla, neznamená, že osoba, která měla být poškozena, se nemůže i tak proti útoku bránit soudní cestou.

---

³³ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007 sp. zn. 30 Cdo 1941/2007

Svoboda člověka je rovněž nedílnou a zcela přirozenou částí lidské osobnosti, mluvíme o ní na rozdíl od ostatních objektů v § 81 již v odstavci 1, kdy ostatní objekty jsou uvedeny především v odstavci 2. Civilní právo ctí lidskou svobodu a staví na roveň svobodné rozhodování všech lidí. Svoboda sama dává člověku právo rozhodovat o svém životě podle své vůle a na základě svého uvážení, na druhé straně mince pak však člověka zavazuje k tomu, aby za svá rozhodnutí byl odpovědný. Svoboda, která se pojí s ochranou osobnosti, má mnoho podob, můžeme mluvit o osobě osobní, svobodě myšlení, politické svobodě, hospodářské svobodě, informační svobodě nebo svobodě shromažďovací a spolčovací.

Právo na život v příznivém životním prostředí je dalším příkladem demonstrativního výčtu objektů ochrany osobnostních práv, avšak na tomto místě můžeme spekulovat nad tím, zda je to zcela správně. Nelze se totiž zcela ztotožnit s úvahou, že životní prostředí, ve kterém člověk žije, je součástí jeho osobnosti. Určitě člověka jeho osobnost ovlivňuje a může se snadno stát terčem útoku. Proto bych zákonodárcem naznačené oprávnění nevnímal jako ochranu životního prostředí, která je upravena v rámci jiného předpisu, ale jako právo na nerušený zásah do nejbližšího okolí.

Ochrana osobních projevů je rovněž důležitým atributem kvality lidského života. Mluvíme zde o ochraně umělecké, vědecké, technické a další tvorbě člověka. Tu pak můžeme dělit do dvou skupin jako ochranu všeobecnou, kterou se zabývá občanský zákoník, a druhou zvláštní, která upravuje ochranu duševního vlastnictví. Právo na ochranu osobnostních projevů můžeme spojovat například s právem na svobodné rozhodování, kdy například autor si může rozhodnout o tom, zda jeho dílo bude vystaveno či nikoliv.

Poslední objekt ochrany osobnostních práv, který bych zde zmínil, je jméno člověka. To je spjato s člověkem a jeho osobou pevným poutem a poškození nebo zneužití jména může mít pro danou osobu rovněž nepříjemný následek ve vztahu k váženosti a dobré pověsti v jeho okolí. Ochrana jména se nevztahuje pouze na jméno vlastní, které je zaneseno v průkazu totožnosti a které pro tuto potřebu můžeme nazvat jako tzv. jménem úředním, ale vztahuje se i na umělecké

pseudonymy nebo přezdívky, pod kterými je daná osoba známa. Můžeme tedy ve spojení s lidskou svobodou mluvit rovněž o svobodě na vlastní pojmenování.³⁴

2.1.4 Aktivní a pasivní věcná legitimace při ochraně osobnosti

Objekt ochrany osobnosti jsem vymezil v kapitole 2.1.3. V této kapitole bych se rád stručně zmínil o tom, kdo má právo se ochrany osobnostních práv domáhat. Aktivně legitimován za dobu života poškozené osoby je v zásadě jen osoba sama. Aktivně legitimovány jsou i osoby, které nejsou schopné rozpoznat, že došlo k zásahu do jejich osobnostních práv, to judikoval Nejvyšší soud v Rozsudku ze dne 23.2.2012 sp.zn. 30 Cdo 3386/2010:

„Občanskoprávní ochrana osobnosti podle § 11 a násl. obč. zák. přísluší i těm fyzickým osobám, které pro svůj věk nebo psychický stav (stav duševního zdraví, úroveň vyspělosti apod.) nejsou s to plně – nebo vůbec chápat újmu, která jim vznikla neoprávněným zásahem jiného na jejich osobnosti, resp. na jednotlivé hodnotě jejich osobnosti.“³⁵

Osobnostní práva jsou svojí povahou velmi specifická a tak je nemožné nárok z jejich narušení převést na kohokoliv dalšího. Příkladem může být, že ačkoliv za duševně postiženého člověka podá žalobu jeho opatrovník, tak nárok z vysouzeného zadostiučinění za imateriální újmu je vyplacen ve prospěch poškozeného, i když žalobu nepodal. Judikatura rovněž dále dovozuje, že pokud není jasné, která konkrétní osoba byla v urážlivém výroku míněna, a výrok lze vyložit jako urážku více osob, aktivně legitimována je každá z nich. Po smrti postižené osoby pak aktivní legitimace přechází na osoby blízké.

Pasivní legitimace a možnost uplatnit svůj nárok jako pasivně legitimovaná osoba spočívá podle občanského zákoníku v rušitelích absolutního osobnostního práva, ohrožitelích absolutního osobnostního práva a dalších osobách, kterým

---

³⁴LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. str. 388 – 446.

³⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2012 sp.zn. 30 Cdo 3386/2010

rovněž můžeme přičíst obdobné jednání. Na rozdíl od aktivní legitimace pasivní legitimace samozřejmě na blízké osoby nepřechází.³⁶

2.1.5 Prostředky občanského práva při ochraně osobnosti

Výše jsem se pokusil vymezit obsah a předmět ochrany osobnostních práv, stejně tak jako jejich důležitost v lidském životě a nutnost jejich ochrany státem. Nyní bych se rád věnoval nároku, který osobě vzniká po zásahu do jejích osobnostních práv, tedy všem legálním možnostem, které má fyzická osoba možnost uplatnit k ochraně své osobnosti. V zásadě můžeme říci to, co zákonodárce umístil do § 82 občanského zákoníku, tj., že člověk, jehož čest byla dotčena, má právo domáhat se toho, aby od zásahu bylo upuštěno a byl odstraněn jeho následek. Nadále se postižený, stejně jako v obč.zák., má právo domáhat tzv. náhrady nemajetkové újmy v penězích. Zákonodárce však změnil systém uspořádání a toto oprávnění neumístil do části občanského zákoníku, která se věnuje osobám, nýbrž na konec kodexu do ustanovení § 2956. Samozřejmě předpokladem k použití výše uvedených paragrafů je již uskutečněný zásah do osobnostních práv člověka, který s tímto zásahem nesouhlasil, anebo jej dodatečně neschválil. V této kapitole bude docházet ke kombinaci občanského práva hmotného s občanským právem procesním, neboť níže popsané nároky je v případě narušení osobnostních práv člověka potřeba uplatnit žalobou u soudu.³⁷

Nárok zápůrčí nebo také negatorní, slouží k tomu, aby se poškozený domohl zákazu jednání, které narušuje jeho osobnost a jeho právo na šťastný a spokojený život. Tento nárok tak tedy nelze uplatnit v případě, že dané ohrožení již netrvá. Například k zásahu došlo jednorázovým odvysíláním nepravdivých informací v radiu. Zápůrčí nárok se uplatňuje negatorní nebo také zdržovací žalobou. V případě, že po podání žaloby zmizí předmětné jednání, které narušuje osobnost žalobce, anebo zmizí nebezpečí, že by se předmětné jednání mohlo opakovat,

---

³⁶LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. str. 482-484.

ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-680. str. 211-212.

³⁷*Občanský zákoník: komentář*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1667 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692. str. 316-318.

žalobce by předmětnou žalobu měl, co do zdržovacího nároku, vzít zpět. Zajímavou otázkou na tomto místě může být, jakým způsobem se bude postupovat ohledně přiznání náhrady nákladů řízení. V tomto případě a za předpokladu, že daná žaloba byla podána důvodně, by náklady řízení v souladu s § 146 odst. 2 OSŘ být přiznány měly.³⁸

Další zákonnou možností, jak chránit svoji osobnost, je podání žaloby odstraňovací. Tou se můžeme domáhat odstranění neoprávněného zásahu do svého práva a jeho následků nebo obnovení původního stavu. To může spočívat například v požadavku na zničení neoprávněné pořízených fotografií. I zde je základní podmínkou k uplatnění odstraňovací žaloby to, aby zásah do osobnostních práv stále trval a žaloba byla tudíž předmětnou. Odstraňovací žalobou se můžeme domáhat například stažení podobizen, písemností osobní povahy, zvukových nebo audiovizuálních nahrávek z počítačové sítě atd. K odstranění následků narušení osobnostního práva dochází na náklady rušitele, ačkoliv to zákon doslova nezmiňuje, nicméně samozřejmě soud může přihlídnout k majetkovým poměrům rušitele a především zájmu třetích osob a hledat tak pokud možno nejspravedlivější řešení vzhledem k intenzitě zásahu, způsobu jeho provedení a výši způsobené škody.³⁹

Další možností, kterou se poškozený může vůči škoditeli bránit, je požadavek na přiměřené zadostiučinění. Posuzování přiměřeného zadostiučinění je podle mého názoru nejsložitější součástí řízeních, jejichž obsahem je ochrana osobnosti a ve srovnání s předchozími tj. s nárokem záporným a odstraňovacím je zde vysoká míra soudcovské volnosti. Při posuzování otázky přiměřeného zadostiučinění dochází k úvahám, jak moc se daný zásah poškozeného dotkl a ke

---

³⁸ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. str. 473-474.

ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-680. str. 209-211.

³⁹ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. str. 474-475.

ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-680. str. 209-211.

slovu přichází spor mezi čistě subjektivními názory poškozeného, škoditele, ale i soudce a dalších zúčastněných, kdy každý daný případ vidí ve zcela jiném světle.

Na úvod problematiky přiměřeného zadostiučinění je třeba konstatovat, že se zcela určitě nejedná o náhradu škody, neboť náhrada škody může být požadována současně společně s nárokem na přiměřené zadostiučinění. To ovšem, ale nevylučuje, že odůvodnění požadavku na přiměřené zadostiučinění nemůže být postaveno na materiální bázi, kdy například nelze vyčíslit škodu, avšak je zřejmé, že pomluva ovlivní do budoucna naši možnost na kvalitní obživu. Pomluví-li pekaře na malém městě, že šidí a používá kvasnice, které prošly minimálním datem trvanlivosti, pravděpodobně to ovlivní jeho budoucí působení v tomto oboru a je tedy na místě, aby on uplatnil nárok na přiměřené zadostiučinění. U požadavku na přiměřené zadostiučinění v penězích je potřeba zmínit, že tento nárok zaniká smrtí poškozeného, na rozdíl od nároku odstraňovacího nebo zdržovacího tedy nepřechází na dědice a přiměřené zadostiučinění nemůže být přiznáno vyšší, než je požadováno v žalobě. Při vyčíslení se přihlíží především k intenzitě zákroku, následkům, míře zásahu do soukromí atd.

Vedle výše uvedeného přiměřeného zadostiučinění vypláceného v penězích existuje nadále institut morálního přiměřeného zadostiučinění. To spočívá v uplatnění nároku na veřejnou omluvu, v případě mediálních excesů pak nadále můžeme mluvit o nároku na uveřejnění odpovědi, požadavku na dodatečné sdělení atd. Nárok na materiální a nemateriální přiměřené zadostiučinění pak stojí vedle sebe a je jen na poškozeném, co všechno bude ve své žalobě požadovat a následně na zralé úvaze soudu, do jaké míry žalobu uzná jako opodstatněnou a přiměřenou.⁴⁰

Výše jsem se zabýval problematikou přiměřeného zadostiučinění a uvedl jsem, že vedle přiměřeného zadostiučinění může poškozený rovněž požadovat náhradu škody. To potvrdil i Nejvyšší soud ve srovnávací zprávě Cpj 138/69.

---

⁴⁰ LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. str. 475-479.

ŠVESTKA, Jiří a Jan DVORÁK. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-680. str. 209-211.

Ivo Telec. Přirození právo osobnostní a jeho státní ochrana. *Právní rozhledy*, ročník 2007, číslo 1, str.1.

Způsobení škody je však sporné, jelikož osobnost jako taková požívá zvláštní právní úpravy a nelze ji tedy označit za majetek. O náhradě škody tedy můžeme mluvit, například pokud dojde ke zničení písemnosti osobní povahy (deníku), rovněž uplatníme nárok náhrady škody v případě ušlého zisku. Zde použijeme obecnou úpravu občanského zákoníku o majetkové škodě tj. § 2894 a následující zvláštní úpravu bychom použili pouze v případě náhrady škody za újmu způsobenou na zdraví.⁴¹

Doposud jsem se zabýval způsoby ochrany občanského práva před soudem za pomoci různých druhů žalob, ale v závěru této kapitoly nesmím opomenout, že osobnost může postižený v mezích zákona chránit i mimosoudně. Jedná se o svépomoc, která je povolena v § 14 občanského zákoníku a dává tak poškozenému možnost v mezích přiměřenosti bránit své soukromí proti zásahům zvenčí. K ochraně života a zdraví nadále můžeme zmínit okolnosti vylučující protiprávnost, které jsou upraveny v trestním zákoníku a jedná se především o nutnou obranu a krajní nouzi.

2.1.6 Úloha soudcovského práva při ochraně osobnostních práv

Vzhledem k demonstrativnímu výčtu předmětů ochrany osobnostních práv hraje velmi důležitou roli soudcovské právo, které pružně dotváří a formuje další předměty, které lze zařadit do všeobecného osobnostního práva nebo určuje míru toho, v jakém rozsahu má být osobnost člověka chráněna. Rád bych na tomto místě vyzdvihl například Nález Ústavního soudu ze dne 6.3.2012 sp. zn. I.ÚS 1586/09 ve věci stěžovatele M.V., který napadl usnesení Nejvyššího soudu v Praze. Argumentace Ústavního soudu v tomto nálezu je podle mého názoru zcela přelomová a jasně posiluje ochranu osobnosti v českém občanském právu a rovněž dokresluje mantinely vzájemného chování v mezích morálky mezi lidmi.

Skutkový stav tohoto případu byl, že známý český spisovatel, označen jako M.V., byl redaktorem bulvárního magazínu „*AHA*“, spatřen s ženou, která nebyla jeho družkou. O tom následně periodikum „*AHA*“ otisklo článek s názvem „*Má*

---

⁴¹LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9. str. 480.

tajnou milenku!," kde bylo možné najít nadpisy jako „*V. má rád mladé autorky,*“ „... *jeho manželka čeká druhé dítě!*“ nebo „*Ukázal mi své velké ořezávátko!*“, to vše navíc ve spojení s jeho fotografií a fotografiemi jeho manželky s dítětem a údajné milenky bylo publikováno dne 5. 12. 2004. Stejně periodikum, které otisklo urážlivý a nepravdivý článek, následně otisklo ještě článek „*M. promiň!*“ a to dne 31. 12. 2004. Avšak stěžovatel tento článek později označil za spíše ironický a sarkastický, než že by měl skutečně vyjadřovat stav lítosti k dané situaci. Poškozený M. V. podal v této věci žalobu, kde se domáhal náhrady škody ve výši 5 milionů Kč. Městský soud v Praze stěžovateli přiznal pouze náhradu ve výši 50.000 Kč s odůvodněním, že došlo k zásahu do rodinného a občanského života stěžovatele. Rovněž je potřeba zmínit, že před tím než daný článek vyšel, proběhla rozsáhlá televizní kampaň, která měla podpořit koupi magazínu v den, kdy vyšel nepravdivý článek o stěžovateli. Zároveň soud ale argumentuje ve prospěch žalovaného tím, že celá situace netrvala příliš dlouho. Byla publikována omluva a navíc konstatuje, že M. V. je veřejnou osobou, která má možnost mediálně reagovat a sama se očistit.

Zde bych si dovilil vložit svůj jasný nesouhlas, kde je podle mého názoru při ochraně osobnostních práv rozlišovat veřejné osoby dvojího typu a to veřejné osoby podnikatelé nebo také samoživitelé tj. zpěváci, spisovatelé, herci atd., kteří podle mého názoru mají právo požívat stejné ochrany proti zásahům do svých osobnostních práv jako osoby, které veřejně známé nejsou, neboť to, že jejich povolání je činí veřejně známými, nemůže podle mého názoru znamenat, že se tím snižuje jejich možnost ochrany podle občanského práva. Nakonec i článek 26 listiny jasně říká, že každý má právo na svobodnou volbu povolání a přípravu k němu. A *contrario* to tedy znamená, že i osoby veřejného zájmu požívají stejné ochrany proti zásahům do svého soukromí jako osoby, které do této kategorie nespádají. Jako druhou skupinu osob veřejného zájmu bych vymezil osoby, které jsou placeny z veřejných peněz tj. politici nebo vysoce postavení úředníci, kteří vzhledem ke svému povolání a především k tomu, že jejich zaměstnání je veřejnou službou financovanou z daní všech občanů státu, podle mého názoru musí snést o něco větší míru pozornosti okolí. Nikoliv však zásah do osobnostních práv, nýbrž spíše kontrolní element společnosti, kterým média v tomto případě jasně jsou, nicméně i tato kontrola musí mít svá jasná pravidla a musí probíhat objektivně s možností vyjádření a podání vysvětlení kontrolované osoby. Jedině tak podle

mého názoru můžeme kultivovat tiskové právo, ale i samotnou politickou scénu. V našem případě se však jednalo o zásah do osobnostních práv spisovatele a v tomto případě zastávám názor, že chování narušitele osobnostních práv nelze omlouvat tím, že se jedná o veřejnou osobu.

Stěžovatel M. V. se v celé věci následně odvolává, kdy Vrchní soud v Praze výše uvedené rozhodnutí mění a náhradu nemajetkové újmy zvyšuje z 50.000 Kč na 200.000 Kč. Proti rozhodnutí Vrchního soudu podal stěžovatel dovolání k Nejvyššímu soudu, to však bylo zamítnuto. Rád bych se nyní věnoval úvaze Ústavního soudu v této věci, která je podle mého názoru zcela správná a kvalitu ochrany všeobecného osobnostního práva tak posouvá o další pomyslný stupeň výše. Ústavní soud se zamýšlí nad funkcí náhrady nemajetkové újmy v penězích, která by měla být především satisfakční a alespoň částečně zmírnit škodu, která byla poškozenému způsobena. To je argumentace, na které se shoduje i s obecnými soudy, avšak Ústavní soud nadále říká, že odškodnění za nemajetkovou újmu by měla být rovněž preventivní. Konkrétně v tomto případě je podle mého názoru potřebné uvážit, že pokuta ve výši 50.000 Kč pro společnost, která jen do reklamy na výše uvedený článek investovala mnohem více, je až směšná. Osobně bych si to dovolil přirovnat k situaci, kdy by trestem za krádež automobilu v hodnotě 1 milionu byla pokuta 100.000 Kč a odsouzenému následně automobil zůstal. Jednou ze základních zásad občanského práva je zásada *neminem laedere* neboli nikomu neškodit, kde v tomto případě jasně a úmyslně došlo k poškození osobnostních práv a tento zásah byl motivován ziskem obchodní společnosti. Další esenciální zásadou občanského práva je, že nikdo nemůže mít prospěch ze svého protiprávního jednání, což by v tomto případě znamenalo, že pokud by soud uložil odškodnit nemajetkovou újmu nižší částkou, než jakou předmětná obchodní společnost vydělala, došlo by k popření této základní a logické zásady, na které občanské právo stojí. Vrchní soud v Praze v této věci v rozsudku ze dne 21. 11. 2006 č.j. 1 Co 233/2006 – 118 uvedl, že: *„Smyslem náhrady nemajetkové újmy je pouze zmírnění následků a vyvážení újmy vzniklé zásahem do osobnostních práv.“* S tím podle mého názoru vzhledem k výše uvedené zásadě občanského práva absolutně nelze souhlasit a velmi potěšující mi přijde, že Ústavní soud se s touto myšlenkou rovněž neztotožnil.

Ústavní soud zásah do osobnostních práv hodnotí podle desetibodového testu, který vytvořil na základě inspirace ve stanovisku amicus curiae Benátské Komise ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD(2004)011). Ústavní soud v tomto případě zkoumá především závažnost obvinění, povahu informací, zdroj informací, vynaložené úsilí a kroky provedené k ověření informací, status informace, naléhavost záležitosti, zda byl vyžádán komentář poškozeného, zda médií šířená informace obsahovala podstatu události viděné očima poškozeného, tón sdělení šířeného médií, okolnosti sdělené informace a její načasování. Jde především tedy o to, že pokud je názor v článku publikován mimo jakési hranice a meze slušnosti a morálky, ztrácí charakter konkrétního úsudku a mediální zprávy a legitimitu této zprávy nelze dovodit ani ústavou zakotveným právem na svobodu projevu. Ústavní soud se zamýšlí nad snahou některých médií, poskytnout spíše bombastickou informaci, nežli pravdivou informaci, kdy úmysl autorů ústavy České republiky zcela určitě nebyl legalizovat excesy bulvárních časopisů. Ústavní soud nadále ve zmíněném nálezu uvádí:

„Lidská důstojnost totiž představuje nejvyšší hodnotu stojící v základu celého českého právního řádu, jakož i ústavního pořádku a lze ji tak nahlížet jako finální účel obou zmíněných, jimž dodává legitimitu (viz preambule k Ústavě ČR). Tím se lidská důstojnost stává objektivní ústavní kategorií a působí ve vztahu k ostatním, jinak nehierarchicky uspořádaným základním právům (klasickým a politickým), jako hodnota nadřazená.“⁴²

S tímto názorem se naprosto ztotožňuji a je podle mého názoru více než dobrým základem pro posilování osobnostních práv v budoucnosti. Ústavní soud se rovněž zamýšlí nad výší náhrady, která je v obdobných případech přiznávána v angloamerickém právu, kde je rozhodovací praxe přiznávat vysoké částky jako odškodnění za uveřejnění nepravdivé informace. Nechtěl bych zde absolutně obhajovat tuto myšlenku, avšak myslím si, že lehká inspirace a větší důraz na prevenci by byl na místě. Rovněž si myslím, že by bylo vhodné více zohledňovat, zda se u předmětného média jedná o výjimečný stav nebo zda je dané periodikum mediálním recidivistou, co se obdobných excesů týče. Ústavní soud nakonec

---

⁴² Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012 sp. zn. I. ÚS 1586/09. str. 10.

dochází k názoru, že obecné soudy nedostatečně poskytly ochranu osobnosti člověka z důvodu, že nesprávně zhodnotily intenzitu a závažnost zásahu do osobnostního života poškozeného a neposkytly tak poškozenému adekvátní ochranu.⁴³

Další zajímavé a podle mého názoru důležité rozhodnutí z oblasti ochrany osobnosti je Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10 1995 sp. zn. I. ÚS 15/95, který se zabývá způsoby zásahu do osobnostních práv, kdy typickým příkladem narušení osobnostních práv je aktivní jednání rušitele, nicméně Ústavní soud se v tomto případě zabývá zásahem do osobnostních práv pasivně, kdy poškozený pocítil újmu na svých osobnostních právech vinou opomenutí škoditele, kdy společnost VOKD, a.s., u které byl poškozený zaměstnán, deklarovala, že poškozenému zprostředkuje zaměstnání v SRN. Zároveň jej ujišťovala, že je vše připraveno k jeho odjezdu a pobytu na místě. Poškozený byl posléze vinou zaměstnavatele a zanedbání jeho povinností ze SRN vyhoštěn, protože mu zaměstnavatel nezajistil pracovní povolení. Poškozený tak utrpěl na cti, jelikož se celá situace zdála být postavena tak, jako by k vyhoštění došlo jeho vinou z důvodu nemravného chování. Stěžovatel se následně na svém zaměstnavateli domáhal zadostiučinění ve výši 150.000 Kč, nicméně Krajský soud v Ostravě tento nárok zamítl s odůvodněním, že osoba má právo se domáhat, aby bylo upuštěno od neoprávněného zásahu do jejích práv, aby došlo k odstranění následků, a rovněž se může domáhat přiměřeného zadostiučinění, avšak podle Krajského soudu byla práva stěžovatele porušena nikoliv nečinností zaměstnavatele, nýbrž vydáním negativního rozhodnutí německých úřadů. Vrchní soud v Praze sice připustil, že zaměstnavatel ujistil stěžovatele, že došlo k ujištění, že pracovní povolení je zařízeno, avšak to, že k získání potvrzení nedošlo, nepovažoval za zásah do osobnostních práv stěžovatele, kdy Vrchní soud zásah do osobnostních práv spojuje především s aktivním jednáním.

Až Ústavní soud celou situaci zhodnotil tak, že stěžovatel byl svým zaměstnavatelem uveden v omyl, jelikož zaměstnavatel jej opakovaně ujišťoval, že pracovní povolení, které je (bylo) pro práci v SRN nutné, má zajištěné, a ačkoliv

---

⁴³ Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012 sp. zn. I. ÚS 1586/09

tomu tak nebylo, stěžovatel dostal od svého zaměstnavatele pokyn k vycestování. Na základě tohoto po vyhoštění vznikaly nejrůznější dohady a pomluvy na účet stěžovatele, které jej poškozovaly, ačkoliv stěžovatel k vyhoštění nikterak svým jednáním nepřispěl. Ústavní soud se v této věci neztotožňuje s názory předchozích soudů v tom, že k narušení osobnostních práv musí dojít jen aktivním jednáním. K tomuto dále Ústavní soud uvádí:

„Na základě čl. 10 odst. 1 Listiny má každý právo, aby byla zachována jeho lidská důstojnost, osobní čest, dobrá pověst a chráněno jeho jméno. Z povahy daného případu vyplývá, že jednání německých úřadů, jemuž byl stěžovatel v Německu vystaven především v důsledku opomenutí pracovníků vysílající organizace, nese zřetelné znaky poškození práv, uvedených v čl. 10 odst. 1 Listiny. Proto nelze mít za to, že postačí prostá omluva, ale určitá, věci úměrná finanční náhrada způsobené újmy se jeví Ústavnímu soudu jako právně přiměřená.“⁴⁴

I tento případ bych zhodnotil tak, že posunul ochranu osobnostního práva vpřed. Osobnostní právo musí být chráněno absolutně, nikoliv pouze proti aktivním zásahům, ale i proti pasivním, jelikož opačně by se pasivní zásah do osobnostních práv mohl snadno zneužít.⁴⁵

Ohledně problematiky přiměřeného zadostiučinění bych rád zmínil Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2003 sp.zn. Cdo 1542/2003. Zde totiž dochází k polemice nad promlčením práva na přiměřené zadostiučinění a střetává se zde názor Nejvyššího soudu s názory soudů nižšího stupně. Není pochyb o tom, že osobnostní práva jsou nepromlčitelná, avšak otázkou v tomto případě je, zda se nepromlčitelnost vztahuje i na finanční nárok, který při zásahu do osobnostních práv vzniká, kdy soud prvního a druhého stupně zastával názor, že ano, a zamítl žalobu poškozeného, který se domáhal zaplacení částky 4.600.000 jako nemajetkové újmy v penězích s odůvodněním, že daný nárok je promlčen. S tímto se však neztotožňuje Nejvyšší soud, který říká, že soud prvního stupně a odvolací soud správně zhodnotil, že podle § 100 obč.zák. se promlčují veškerá majetková práva mimo práva vlastnického, a to v tříleté promlčecí lhůtě. Nejvyšší soud

---

⁴⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995 sp. zn. I. ÚS 15/95

⁴⁵ Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10. 1995 sp. zn. I. ÚS 15/95

dovozuje, že pokud § 100 obč. zák. říká, že se promlčují všechna práva majetková ovšem až na výjimky, pak se tedy a contrario nepromlčují práva nemajetková, do kterých spadají práva osobnostní povahy podle § 11 a následujících obč.zák. Dále pak Nejvyšší soud říká, že úkolem tohoto právního institutu je zabezpečit respektování osobnosti a její svobodný rozvoj v § 13 obč.zák. je pak jen demonstrativní výčet možností, jakým způsobem se osoba proti neoprávněnému zásahu může bránit. Směrem k přiměřenému zadostiučinění je potřeba říci, že to může být poskytnuto v penězích i v morálním plnění a nejedná se tedy o majetkové právo, neboť peníze jsou zde jako protiváha újmy lidské osobnosti. A finanční plnění tedy nelze vynechat z okruhu nepromlčitelných práv.⁴⁶

Osobně se s tímto názorem Nejvyššího soudu ztotožňuji, jelikož nelze říci, že se promlčuje jedna ze součástí přiměřeného zadostiučinění a druhá nikoliv a zároveň nelze říci, že by snad mohlo dojít k promlčení nároku na omluvu.

Na třech případech výše jsem se pokusil popsat důležitost soudu u institutu ochrany osobnosti stejně tak jako u každého dalšího institutu práva, kde zákonodárce dává pouze příklady a navrhuje, jakým směrem se má soud ubírat. Je samozřejmostí, že nelze vytvořit taxativní výčet objektů ochrany osobnosti, neboť by to narušilo pružnost justice a neustále by vznikaly nové požadavky na novelizaci občanského zákoníku, nicméně o to vyšší zodpovědnost přijímají soudci, zvláště pokud dnes můžeme najít odkaz v § 13 na nárok na stejné rozhodnutí v typově stejné věci. Jakákoliv chyba soudu tak může na dlouhou dobu poškodit vzrůstající trend ochrany osobnostních práv a zvyšování jejich kvality.

2.2 Ústavní ochrana osobnosti

Listina, která upravuje ochranu osobnostních práv, jako taková představuje písemné zakotvení přirozených práv člověka. V historickém kontextu můžeme shlédnout vývoj, kdy se postupem času svoboda člověka posouvá z otrocké společnosti k rovnosti. Lidská svoboda jedince a rovnost je předmětem úvah mnohých filosofů a myslitelů a zároveň byla lidská svoboda důvodem, pro který

---

⁴⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25 . 9. 2003 sp.zn. Cdo 1542/2003

mnoho lidí zemřelo ať již v naší historii, kde můžeme vzpomenout Jana Palacha nebo Jana Opletala, ale i dnes ve světě můžeme sledovat různé teroristické útoky, které jsou jakousi zvláštní formou orientované a proklamované jako boj za svobodu. Svoboda a rovnoprávnost je spojena s myšlenkami řeckých a římských stoiků Zenona a Seneky, nového rozměru se jí dostalo díky křesťanství a zabývali se jí mnozí další, jako byli Marx, Weber nebo Bentham, kteří rovněž zkoumali lidské štěstí a jeho maximalizaci (s tím je podle mého lidská svoboda nerozdílně spjata, jelikož jen málokdo může být skutečně šťastný jako nesvobodný člověk). Výsledky lidského snažení, které trvalo stovky let, dnes můžeme vidět v mnohých úmluvách mezinárodního charakteru, vzniku mezinárodních organizací a nakonec výsledky můžeme spatřovat právě i v listině, která je součástí ústavního pořádku České republiky. I naše ústavněprávní teorie vychází z toho, že lidská a osobnostní práva jsou právy základními bez závislosti na občanství, jelikož práva občanská stojí vedle práv osobnostních a lidských. Osobnostní a lidská práva se nabalovala postupně, od základních jako je právo na život po práva politická a nadále například práva sociální. V této kapitole bych se rád věnoval článkům listiny, které konkrétně upravují nedotknutelnost lidské osobnosti a porovnal případnou protichůdnost ochrany lidské osobnosti její nedotknutelnosti a svobody slova.⁴⁷

2.2.1 Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí

Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je garantováno listinou v článku 7. Ústava zaručuje (stejně jako občanský zákoník) zcela exkluzivní ochranu jak lidského zdraví, tak i lidské osobnosti. Rovněž můžeme hovořit o pomyslném rozvinutí práva na život, které je upraveno v článku předcházejícím. Imateriální ochrana osobnosti je pak nadále rozvinuta v článku 10, kdy mluvíme o zachování lidské důstojnosti, cti, dobré pověsti a ochraně jména člověka. Pokud mluvíme o ochraně osobnosti z hlediska ústavního práva, jsem přesvědčen, že tato ochrana je pojata více ze široka a můžeme v tomto kontextu mluvit i o zvláštní ústavní ochraně rodiny a rodinného života. Tohoto tématu se například velmi úzce dotýká Nález Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013 sp.zn. I ÚS 4457/12, který se zabývá

---

⁴⁷ KLÍMA, Karel. *Teorie veřejné moci (vládnutí)*. Praha: ASPI, 2003, 311 s. ISBN 8086395782. str. 248-261.

vymezením hranice mezi právem rodiny zvolit si domácí porod, proti kterému však někdy stojí zájem ochrany dítěte a lidského života. Široce pojatou ochranou osobnosti v oblasti rodinného života se nadále zabývá i Nález ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007 sp.zn. II. ÚS 838/07, kde se na miský vah opět staví rodičovské právo a právo na rodinný život proti oprávněným zájmům dítěte. Kde Ústavní soud mimo jiné říká:

„Orgány veřejné moci mají i pozitivní závazky, které jsou těsně spjaty s účinným "respektováním" rodinného života. Jakmile je tedy prokázána existence rodinného vztahu, musí orgány veřejné moci v zásadě jednat tak, aby se tento vztah mohl rozvíjet, a přijmout vhodná opatření za účelem sloučení rodiče s dítětem (Kutzner proti Německu, § 61).“⁴⁸

Z hlediska ústavní ochrany osobnosti si myslím, že listina je oproti občanskému zákoníku více obecná, jelikož rodinné právo, byť je rovněž upraveno občanským zákoníkem, je v civilním právu odlišnou kapitolou a zároveň jsem přesvědčen o tom, že listina je ještě více právně naturalistická a filosofická než občanský zákoník. To dovozují například z absence sankcí a pak samozřejmě celé povahy listiny, jako dokumentu, který je součástí Ústavního pořádku České republiky a základním dokumentem a východiskem pro další legislativu i mnohá soudní rozhodnutí. Garantem nedotknutelnosti člověka je především stát a státní orgány.

Jak jsem již uvedl, článek 10 listiny rozvíjí imateriální ochranu lidské osobnosti. Článek 10 přijímá člověka jako intelektuálního jedince, který je hoden důstojnosti a má právo na ochranu dobré pověsti, cti a dobrého jména. Článek 10 rovněž z hlediska výkladu můžeme vnímat jako speciální vůči článku 7 listiny. Teoretickou otázkou může být, zda je občanský zákoník ve speciálním vztahu k článku 10 listiny, jelikož je jistě speciálnější a podrobnější, nicméně z hlediska právní síly se jedná o zákon, který je listině podřízen. Ochranou jména se rovněž zabývá zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů, který upravuje práva i povinnosti se jménem spojenými. Další zvláštní

---

⁴⁸Nález Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007 sp.zn. II. ÚS 838/07

předpis, upravující zacházení se jménem a dalšími údaji o osobě, je zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů. I z hlediska ústavní ochrany lze důstojnost člověka vnímat subjektivně i objektivně, tj. tak, že v jistém ohledu má každý člověk jinou představu o tom, co je a není důstojné a vedle toho stojí průřezový názor většiny společnosti, judikatura a veřejné mínění, které udává trend a hranici důstojného a nedůstojného chování. Závěrečné rozsouzení se pak vždy odvíjí rovněž od listiny, jelikož článek 36 nám říká, že každý má právo domáhat se svého práva u nestranného a nezávislého soudu. Avšak i zde není ochrana osobnosti člověka neomezená a i v tomto případě je potřeba vytyčit hranici. Tato hranice byla alespoň z části vymezena Nejvyšším soudem ve Stanovisku ze dne 14. 4. 2010 sp.zn. Cpjn 13/2007⁴⁹:

„I. Došlo-li k zásahu do osobnostních práv v rámci výkonu zákonem stanovených oprávnění, resp. povinností (např. postupem příslušných orgánů v řízení, k němuž jsou ze zákona povolány, výpovědí svědka, resp. účastníka v takovém řízení, úkony advokáta jednajícího za klienta na základě udělené plné moci, apod.), pravidelně nepůjde o zásah neoprávněný, pokud subjekt (osoba fyzická či právnická), jež se zásahu dopustil, nevybočil z mezí takto stanovených práv a povinností; zásah je třeba současně vždy posuzovat v kontextu s okolnostmi, za nichž k němu došlo, a dále s přihlédnutím k funkci, kterou výkon dotčených práv, resp. povinností, plní.

II. Vybočením z mezí takto stanovených práv a povinností v soudním řízení je zejména (např.) křivé obvinění (§ 174 trestního zákona č. 140/1961 Sb., resp. § 345 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.), křivá výpověď (§ 175 trestního zákona č. 140/1961 Sb., resp. § 346 trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.) nebo přestupek podle § 49 odst. 1 písm. a) zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších změn a doplňků.

III. Ve věcech veřejného nebo jiného společenského zájmu má každý právo sám nebo s jinými se obracet na státní orgány a orgány územní samosprávy s žádostmi, návrhy a stížnostmi; petice představuje zvláštní kvalifikovaný případ

---

⁴⁹KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 815 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7390-2. str. 224-235.

*svobody projevu (který je spjat s povinností orgánu veřejné moci na obsah petice reagovat), může tak dojít ke kolizi s ústavněprávní hodnotou, již je právo na ochranu cti a dobré pověsti (čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod). Proto bez dalšího neplatí, že vyloučení neoprávněnosti zásahu do osobnostních práv je dáno již tím, že zásah byl vyjádřen obsahem petice, jakožto výrazu ústavně zaručeného práva.*⁵⁰

Nakonec však i tento návod Nejvyššího soudu je potřeba vykládat v souladu s článkem 36 listiny, jelikož nikdo jiný nežli nezávislý a nestranný soud, nemůže posoudit, zda zásah veřejného orgánu byl na místě, nebo zda se jednalo o překročení pravomocí, a stejně je tomu i u odstavce II. výše uvedeného Stanoviska. Ústavní ochranu osobnosti podle článku 10 bych zakončil krátkou citací z Nálezu Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2006 sp.zn. I. ÚS 321/06:

*„Právo na ochranu soukromého života je nezadatelným lidským právem, které bezpochyby zahrnuje, mimo jiné, právo fyzické osoby rozhodnout podle vlastního uvážení zda, popřípadě v jakém rozsahu a jakým způsobem mají být skutečnosti jejího osobního soukromí zpřístupněny jiným (srov. nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 517/99, in <http://www.usoud.cz>). K omezení takového práva lze přikročit za účelem ochrany základních práv jiných osob, anebo za účelem ochrany veřejného zájmu, který je v podobě principu či hodnoty obsažen v ústavním pořádku (srovnej např. nález Ústavního soudu, sp. zn. II. ÚS 298/05, IV. ÚS 412/04). Standardní metodou, již Ústavní soud posuzuje vzájemnou kolizi základních práv a svobod, respektive jejich střet s jinou ústavně chráněnou hodnotou, je metoda proporcionality. Přitom je třeba dbát, aby bylo dosaženo co nejširšího uplatnění obou chráněných hodnot.*⁵¹

Tato citace podle mého názoru jednoduše a jasně vystihuje princip, jaká by ochrana osobnosti měla být. Má zaujímat zcela výsadní místo na poli práva, i z tohoto důvodu je chráněna listinou a ústavním právem. Ochrana jedince má být přísná a tvrdá vůči všem narušitelům, byť z hlediska maximalizace (zisku například) může být pro společnost vhodné narušení osobnosti jedince. Při

---

⁵⁰ Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2010 sp.zn. Cpjn 13/2007

⁵¹ Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2006 sp.zn. I. ÚS 321/06

takové legalizaci narušení osobnostních práv pak však nemůžeme mluvit o demokratickém státě a svobodném a spravedlivém právu. Zároveň však ochrana osobnosti nemůže být neomezená, neboť vždy musí být přítomna nějaká brzda a protiváha. To v tomto případě podle mého názoru splněno je.

2.2.2 Ústavněprávní oxymoron 1 - nedotknutelnost lidské osobnosti v porovnání s právem na svobodný projev

Listina nadále mimo jiné chrání i právo na svobodný projev, který úzce souvisí se svobodou myšlení, která je zaručena v článku 15 listiny. Ochrana svobodného projevu je součástí článku 17., v něm listina zaručuje svobodu projevu všem jedincům, zakazuje cenzuru, ustanovuje právo na získávání a šíření informací a dává všem možnost svobodně vyjadřovat své názory. Osoba své přesvědčení může dávat najevo jakýmkoliv způsobem, ať již slovem, písmem, tiskem, fotografií, malbou, písní atd. Obsahem práva na informace je pak možnost jedince vyhledávat a získávat pravdivé, státem nepozměněné informace. Naopak stát a státní orgány jsou povinni poskytovat pravdivé informace, které se vztahují k jejich působnosti a to na základě zákona č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů. Jedinou výjimkou z tohoto případu, kdy může být zamezeno získání některých informací nebo jejich šíření, je bezpečnost státu. To nadále souvisí i se zákazem cenzury, kdy stát nemůže kontrolovat média v obsahu jejich sdělení.

Výše uvedená svoboda slova však někdy může být v rozporu s článkem 10, který chrání lidskou důstojnost a čest. Názor jedné osoby může být v rozporu s důstojností a dobrou pověstí osoby druhé. Již výše jsem se v historii zmiňoval o tiskovém zákoně, který za první republiky obsahoval skutkové podstaty pro přestupky tisku. Obdobně je potřeba se nad touto problematikou zamyslet i dnes, kde končí právo na šíření informací o jiných a kde končí právo na vyjádření svého názoru. I dnes jsou novináři omezeni zákonem č. 46/2000 Sb., tiskový zákon, ve znění pozdějších předpisů, který stanovuje odpovědnost vydavatelů periodik a obdobně je tomu v zákoně č. 231/2001 Sb. o rozhlasovém a televizním vysílání, ve znění pozdějších předpisů, avšak otázkou zůstává jakým způsobem správně postupovat v případě fyzické osoby, aby ani jeden z článků listiny nebyl dotčen.

Příkladem může být například volební kampaň, kdy se politici (fyzické osoby) mezi sebou napadají a snaží se tak získat body od svých voličů. Touto problematikou se zabývá článek *Soudní přezkum čestnosti a poctivosti volební kampaně*, který porovnává svobodu projevu se zájmem na férovou a pravdivou volební kampaň. V tomto ohledu bych zmínil Nález ústavního soudu ze dne 18. 2. 1999 sp.zn. I. ÚS 526/98:

„I v zákonném chráněném období mají tedy sdělovací prostředky právo přinášet informace, mohou prezentovat i vlastní názory, toliko je jim zapovězeno aktivně agitovat pro ty které kandidující subjekty. Svoboda projevu a právo na informace patří mezi hlavní pilíře demokratické společnosti, jichž ve své práci přirozeně využívají zejména sdělovací prostředky. Uvedené základní právo a jeho realizace nutně tvoří esenciální podmínku jejich svobodné existence.“⁵²

Mohlo by se zdát, že ochrana svobodného projevu má přednost před nedotknutelností lidské osobnosti. Naopak ve prospěch ochrany osobnosti proti právu na svobodný projev mluví Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 1996 sp.zn. 23 C 96/95:

„Do občanské cti fyzické osoby chráněné ust. § 11 a násl. ObčZ lze neoprávněně zasáhnout nejen zveřejněním difamujících skutkových tvrzení (zejména zveřejněním nepravdivých skutečností) týkajících se fyzické osoby, ale též publikací nepřipustných hodnotících úsudků o této osobě (nepřipustnou kritikou občana či jeho jednání). Specifikem zásahů do práva na občanskou čest nepřipustnou kritikou je to, že kritika jako určitá suma hodnotících úsudků vždy vyjadřuje názor toho, kdo takové úsudky pronáší; každá kritika má proto subjektivní povahu a nelze na ni používat měřítka pravdivosti či objektivní správnosti. Je přitom nutné mít na vědomí, že právo na svobodné vyjadřování svých názorů každému zaručují ústavní předpisy (srov. čl. 17 odst. 2 Listiny základních práv a svobod publikované pod č. 2/1993 Sb.)....

---

⁵² Nález ústavního soudu ze dne 18. 2. 1999 sp.zn. I. ÚS 526/98

...Co se týče formy kritiky (zejména použitých výrazů a formulací), nelze ji posuzovat izolovaně (abstraktně) od obsahu kritického útvaru, ale z hlediska přiměřenosti kritiky je nutno zkoumat proporce mezi formálními vyjádřeními v ní obsaženými (prostředky kritiky) a cílem kritiky (společensky aprobovatelným záměrem, kterého chce kritizující svým hodnocením dosáhnout). Někdy je totiž k dosažení účelu kritiky (např. k vzbuzení zájmu veřejnosti o určitý závažný společenský jev) namísto použití i relativně „ostřejších“ výrazů, které by za jiných okolností (např. v běžném rozhovoru) mohly být považovány až za urážlivé (požadavek, aby veškeré výrazy k označení konkrétních jevů či osob měly umírněnou podobu, by ke škodě věci zbavoval kritiku určité emocionální nálože, která má začasť své opodstatnění). Jsou-li však v kritice k charakterizaci určitých jevů a osob (jejich jednání a vlastností) použity výrazy, jejichž míra expresivity je ve značném nepoměru k cíli kritiky (tohoto cíle by bylo lze dosáhnout i bez takových výrazů) a z nichž vyplývá úmysl kritizovanou osobu urazit (někdy se hovoří o tzv. intenzivním excesu), jde o kritiku nepřiměřenou, která je způsobilá zasáhnout do práva na ochranu osobnosti fyzické osoby.“⁵³

Z výše citovaného bych dovedl následující závěr. Ačkoliv článek 10 a článek 17 listiny se mohou vzájemně vylučovat, je podle mého názoru potřeba vykládat je v souladu. Lidská společnost má zájem na ochraně a nedotknutelnosti lidské osobnosti i svobody projevu. Ačkoliv tyto ustanovení mohou výkladově stát proti sobě, bylo by chybné domnívat se, že svoboda projevu musí být vždy namířena proti ochraně osobnosti. Naopak je potřeba tato práva vykládat spojitě a to tak, že každá osobnost má právo se rozvíjet a to nelze bez přísunu informací a jejich dalšího šíření. Protichůdnost těchto článků tedy přichází spíše jen v extrémních situacích, v kterých je (jak je uvedeno výše v Rozsudku sp. zn. 23 C 96/95) potřeba postupovat v kontextu s mnohými dalšími faktory. Soud musí podle mého názoru vzít v úvahu především účel dané informace, zda šlo spíše o šířené pomluvy nebo informace, jakým způsobem šířitel informaci ověřil a jaké úsilí při tom vynaložil. Samozřejmě je potřeba přistoupit ke kontextu celé situace na časové ose, jelikož to, co se může zdát jako tvrdý zásah do osobnostních práv jedné osoby,

---

⁵³ Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 1996 sp.zn. 23 C 96/95

může být jen slabou odpovědí toho, co udělala daná osoba předtím. Avšak pokud bych já osobně měl na miskách vah vyrovnané skóre a měl se přiklonit k jednomu z těchto institutů, zvolil bych ochranu osobnostních práv. Svoje rozhodnutí bych opřel o to, že je v listině uvedena výše a je podle mého názoru znatelné, že práva s nižším pořadovým číslem v listině jsou významnější a důležitější. Těžko lze uplatňovat své politické právo bez práva na život atd. A následně si rovněž myslím, že zdržení se projevu a kritiky jiného je menším zásahem do práv člověka, nežli je daná kritika osobnosti zásahem do osobnostního práva. Ačkoliv přiznávám, že tato rozhodnutí jsou velmi sporná a složitá.⁵⁴

2.3 Ochrana osobnosti v trestním a správním právu

2.3.1 Ústavněprávní oxymóron 2 – právo na informace vs. ochrana mládeže v trestním právu

Ještě nežli přejdou přímo k ochraně osobnosti v trestním právu, rád bych v této kapitole navázal na předchozí tematiku, jelikož i v trestním právu můžeme najít protichůdnost s listinou garantovaným právem na informace. ZSM v § 52 až § 54 a ve věcech mládeže a § 92 až § 94 ve věcech dětí upravuje odlišně trestní proces od klasického řízení podle trestního řádu. I zde se nám střetávají dva právní instituty, kdy jedním z nich je právo na informace a druhým je neveřejnost jednání v případě trestné činnosti dětí a mládeže a zákaz uveřejnění jejich jména ve sdělovacích prostředcích. Na jednu stranu se nám to může zdát logické, kdy děti a mládež požívají zvláštní ochrany oproti dospělému, nicméně veřejnost je tak svým způsobem krácena o své listinou zaručené právo a svým způsobem se může cítit být i poškozena, jelikož absentuje v tomto případě informovanost veřejnosti o tom, kdo a jakým způsobem se stal pachatelem trestného činu a jaké osobě je do budoucna tedy dobré se vyhnout. Samotné přijetí ZSM bylo velmi diskutováno a platnost části, jež upravuje neveřejné soudní jednání, nakonec musel posoudit Ústavní soud v plénu a to v Nálezu ze dne 8. 11. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 28/04. Jeho zdůvodnění nakonec bylo takové, že veřejnost jednání je spojena spíše s kontrolou spravedlivého procesu nežli s ústavním právem na informace a ačkoliv zde

---

⁵⁴ KLÍMA, Karel. *Ústavní právo*. 2. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 815 s. Právnické učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7390-2. str. 253-257.

souhlasím s tím, že veřejným zájmem musí být chránit nezletilého jedince, tak toto zdůvodnění mi nepřijde zcela korektní. Ústavní soud se tím pouští podle mého názoru na velmi tenký led. Ve chvíli, kdy proti sobě stojí listina a zákon, by přednost měla mít listina, nikoliv zákon, byť vůči listině speciální. Moje výtka tedy nemíří vůči zákonodárci, ale spíše vůči zdůvodnění ve výše nadepsaném Nálezu.⁵⁵

2.3.2 Trestný čin pomluvy

Trestný čin pomluvy je upraven v § 184 trestního zákoníku. Obecně lze říci, že chráněný zájem je obdobný jako v právu občanském. Chrání se především vážnost člověka, jejíž poškození může mít negativní vliv na působení dané osoby v zaměstnání, může dojít k narušení rodinných vztahů nebo k jiné vážné újmě. Avšak předmětem útoku trestného činu pomluvy může být pouze jednatel. Vyloučena je tedy pomluva vůči kolektivům, skupinám, organizacím nebo státním orgánům. Zde bych si dovolil malou úvahu *de lege ferenda*, jelikož s to, že trestný čin pomluvy lze spáchat pouze proti fyzické osobě, mi nepřijde jako úplně správné. Představme si například, že pomluva bude vedena vůči nadaci, která je zaštitěna jménem významné osobnosti takovým způsobem, že se bude dotýkat i dané osobnosti. Vše bude však provedeno tak, aby pomluva směřovala vůči právnické a nikoliv fyzické osobě. Podle současné trestněprávní úpravy pak nelze podat trestné oznámení a lze se bránit pouze občanskoprávní cestou, což mi nepřijde jako zcela správné. Stejně jako v občanském právu nadále není důležité, zda skutečně újma vznikne. K naplnění skutkové podstaty trestného činu pomluvy zcela postačí, když daná újma vzniknout může, stejně tak jako je proti pomluvě chráněna i osoba, která si neuvědomuje, že může být obětí tohoto trestného činu, jako je například dítě nebo psychicky postižený jedinec. Obětí trestného činu pomluvy naopak může být například i vězeň, neboť ani pravomocné vynesení odsuzujícího rozsudku v trestní kauze neznamená ztrátu občanské cti. Dalším rozdílem je, že oproti občanskému právu, kdy ke vzniku odpovědnosti postačí, aby byla šířena pravdivá informace, avšak nevhodným (přehnaným) způsobem, v trestním právu platí, že daná informace musí být vždy lživá. Dalším esenciálním požadavkem na naplnění

---

⁵⁵ Helena Válková. Ochrana soukromí a osobnosti mladistvého versus právo na informace, svoboda projevu a zásada veřejnosti. *Trestněprávní revue* ročník 2006, číslo 4, str. 97.

skutkové podstaty trestného činu pomluvy je, že tento čin lze spáchat pouze s úmyslným zaviněním, tj. nelze trestný čin pomluvy spáchat nedbalostně. Trestný čin pomluvy může spáchat pouze fyzická osoba, z odpovědnosti jsou tedy vyloučeny osoby právnické. Ani toto mi z pohledu de lege ferenda nepřijde jako vhodně zvolená úprava. V případě, že se právnická osoba může dopustit trestného činu sexuálního nátlaku podle § 186 trestního řádu, nevidím důvod, proč by se právnická osoba nemohla dopustit trestného činu pomluvy.

Sankcí za trestný čin pomluvy je odnětí svobody až na jeden rok v případě, že je trestný čin spáchán tiskem, filmem, rozhlasem, televizí, veřejně přístupnou počítačovou sítí nebo jiným obdobně účinným způsobem, hrozí pachateli sankce odnětí svobody až na dvě léta nebo zákaz činnosti. I v tomto případě bych si dovilil podotknout, že byl zákonodárce poněkud mírný. Srovnáme-li například hrozbu sankce trestného činu pomluvy s trestným činem krádeže podle § 205 trestního zákoníku, zjistíme, že v případě trestného činu krádeže hrozí pachateli hned v základní skutkové podstatě odnětí svobody v délce dvou let. A následně dochází k přísnějším sankcím v dalších kvalifikovaných skutkových podstatách. Na tomto příkladu bych rád poukázal, že pomluva podle mého názoru může zanechat mnohem citelnější následek v lidském životě nežli pouze majetková újma. Navíc následek způsobený pomluvou se může hojit podstatně delší dobu nežli majetková škoda a i z tohoto důvodu by trest měl být podle mého názoru přísnější.⁵⁶

2.3.3 Správní právo a ochrana osobnosti

Z hlediska správního práva a ochrany osobnosti se naše myšlenky mohou ubírat dvěma směry. První z nich je, že osobnost je mimo trestním zákoníkem chráněna i přestupkovým zákonem, kde najdeme v § 49 odstavci 1 písmene a) skutkovou podstatu urážky. Za tento přestupek lze podle přestupkového zákona uložit pokutu až do výše 5000 Kč. Objektem tohoto přestupku je občanské soužití

---

⁵⁶ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012. 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285. str. 1826 – 1831.

CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné: zvláštní část: s aplikačními příklady*. Praha: Linde, 2010, 367 s. Vysokoškolské učebnice (Linde). ISBN 978-807-2018-208. str. 81-82.

a lidská čest, avšak objektem není soukromý zájem žalobce, jak judikoval Nejvyšší správní soud v Rozsudku ze dne 27. 8. 2012 sp.zn. 6 As 57/2012:

„V řízení o přestupku bylo rozhodováno o vině a trestu obviněného (zúčastněné osoby), byla uplatněna státní moc vůči jiné osobě, která měla porušit zájem společnosti na řádném soužití občanů – objektem přestupku podle § 49 odst. 1 zákona o přestupcích („Přestupku se dopustí ten, kdo jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch“) je občanské soužití a veřejný zájem na ochraně cti každého, nikoli soukromý zájem žalobce.“⁵⁷

Oproti trestnému činu lze tento přestupek spáchat i z nedbalosti, nicméně nelze naplnit skutkovou podstatu přestupku urážky, pokud by k urážce mělo dojít ve vtipu nebo sarkasmu neboť vtip a sarkasmus jsou chráněny listinou a svobodou slova a jsou součástí svobodného lidského projevu. Přestupek urážky lze projednat pouze na návrh postižené osoby, jejího opatrovníka nebo zákonného zástupce.⁵⁸

Druhou možností, jak se zamyslet na ochranou osobnosti a správním právem je, jakým způsobem jsou umožněny zásahy do osobnostního práva. Jakýkoliv zásah do osobnostních práv by v právním státě měl být umožněn jen a pouze na základě zákona a z objektivních zájmů široké společnosti, kterými může být například bezpečnost, veřejný pořádek nebo ochrana práv jiných osob. Mezi zákony, na základě kterých může dojít k omezení osobnostního práva, patří například zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů, který umožňuje Policii požadovat vysvětlení k vyšetření přestupků, trestných činů, dopátrání osob atd. Policie rovněž může na krátkou dobu zadržet osobu, pokud k tomu má zákonné důvody a dané jednání je vedeno za účelem veřejného zájmu. Nadále mají policisté možnost vstupovat do bytů a jiných uzavřených prostor, konat prohlídky atd. Některá tato oprávnění jsou navíc přenesena i na obecní policii a celní orgány a to podle zákona č. 553/1991 Sb., o obecní Policii, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů. Se soukromím souvisí i případné nahlížení do spisu

---

⁵⁷ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2012 sp.zn. 6 As 57/2012

⁵⁸ JEMELKA, Luboš. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář*. Vyd. 2. Praha: C.H.Beck, 2013. 610 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-807-4005-015. str. 290-293.

ve správním řízení, kdy pokud by byly osobní informace poskytnuty nevhodným lidem, může dojít k vážnému zásahu do osobnostních práv. Možnost omezit všeobecné osobnostní právo nemá jen Policie, ale například i hasiči nebo držitelé telekomunikační licence, kteří za určitých podmínek mohou vstupovat na cizí nemovitosti. Důležité pro každý takový zásah je, aby byly vždy splněny zákonné podmínky a nedocházelo ke zneužití výsadního postavení orgánů a osob, který daný zásah provádí, tak aby vždy bylo prvotním cílem minimalizovat omezení osobnostních práv jedince.⁵⁹

---

⁵⁹ MATES Pavel. K některým otázkám ochrany soukromí ve správním právu. *Právní rozhledy* ročník 2008, číslo 8. ISSN 1210-6420. str. 367-370.

3. Srovnání ochrany osobnosti podle obč.zák. a občanského zákoníku

3.1 Obecně k rekodifikaci občanského práva ve vztahu k ochraně osobnostních práv

V této kapitole bych rád porovnal změny, které přinesla účinnost občanského zákoníku do institutu ochrany osobnosti. Předem by však podle mého názoru bylo vhodné zamyslet se nad tím, jaký cíl si zákonodárce v této oblasti občanského práva kladl. Ačkoliv po roce 1989 obč.zák. prošel mnohými změnami a novelizacemi, byl to kodex, který byl stále vystavěn na základech socialistického práva a proto, aby došlo k úplné rozluce s právem minulého režimu, bylo potřeba provést úplnou rekodifikaci namísto možná snazší kompilace nebo konsolidace občanského práva. Zvláště pro ochranu osobnostních práv tento počín byl podle mého názoru velice stěžejní, neboť socialistické právo nepřiznávalo jedinci dostatečnou ochranu a i po četných novelizacích stále v ochraně osobnostních práv zbyla podle mého názoru bílá místa. Obč.zák. byl vystavěn na základě státního práva a další a další změny kodexu sice přinášely modernizaci občanského práva, avšak ruku v ruce s ní šla leckdy i zmatečnost, kdy ustanovení zákona byla dělena do mnoha odstavců a písmen u jednotlivých paragrafů. Hlavní účel přijetí nového civilního kodexu byl, co se týče ochrany osobnosti, podle mého názoru posílit ochranu osobnost a ještě více zdůraznit důležitost a nedotknutelnost jedince. Postavit pevný obranný val na ústavních základech ochrany osobnosti proti všem neoprávněným zásahům zvenčí. Posílit svobodné rozhodování člověka, avšak rovněž lépe zakotvit zodpovědnost člověka za jeho činy. Důležité je v mých očích i nové zařazení ustanovení o právu na štěstí a přínos vidím v posílení přirozenoprávnosti osobnostních práv. Síla a význam občanského zákoníku je mimo jiné založen na tom, že ať již chceme nebo nechceme, zasahuje do našeho života od narození (pokud ne ještě před narozením) a upravuje naše práva i po naší smrti. Mělo by se tedy jednat o předpis homogenní, který by neměl být měněn a přešíván podle aktuální módy a po každé změně vlády. Posílení ochrany osobnosti v občanském zákoníku je podle mého názoru zřejmé a jsem přesvědčen o tom, že se jedná o krok správným směrem. Například již na první pohled je zřetelné, že

ochraně osobnostních práv se v novém kodexu věnuje mnohem více paragrafů a prostor pro ochranu osobnostních práv se tak zvětšuje a dostává jasnější pravidla.⁶⁰

3.2 Posílení ochrany osobnosti v občanském zákoníku

Mám-li na konkrétních případech popsat posílení ochrany osobnosti, začal bych rozšířením demonstrativního výčtu chráněných objektů, kdy zákonodárce do § 81 odstavce 2 občanského zákoníku oproti § 11 obč.zák. přidává zvláštní ochranu životního a příznivého prostředí. Rovněž ustanovení § 81 odstavce 1, kde zákonodárce zaručuje absolutní právo erga omnes a široké okolí tudíž musí ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. To je zcela nová úprava, která však podle mého názoru posiluje svobodu rozvoje a způsobu života jedince a klade tak větší důraz na právo člověka žít v mezích práva jakýmkoliv způsobem, ale zároveň být za své chování odpovědný. Kvalitnější a přesnější podobu získává i ochrana života a zdraví, kdy na rozdíl od obč.zák., kdy se daná problematika odbyla pouze v § 11 společně s dalšími předměty ochrany osobnostního práva, občanský zákoník se nedotknutelnosti člověka věnuje v § 91 až § 117 mnohem konkrétněji. Ke konkretizaci rovněž dochází i ve vztahu ke jménu člověka jakožto předmětu ochrany osobnostních práv. Novinkou ve vztahu k právu na dobré jméno je rozšíření žalobní legitimace o osoby, na něž přechází žalobní legitimace na očištění jména podle § 78 odstavce 2 občanského zákoníku. Žalobní legitimace tak přechází například na manžela, potomka, partnera, předka atd. ovšem pouze za předpokladu, že poškozený své jméno nemůže očistit sám.

Dalším příkladem může být rozšíření zákazu šíření podobizny bez souhlasu člověka, kdy § 12 obč.zák. byl specifitější, což v tomto případě bylo spíše na škodu. § 84 občanského zákoníku pouze zakazuje jakékoliv šíření podobizny bez svolení poškozeného a dává tak poškozenému do rukou vyšší míru ochrany. Rovněž bych podotkl, že toto ustanovení více spoléhá na kvalitní soudcovské právo ve věci ochrany osobnostních práv, neboť posouzení na šíření podobizny je velmi

---

⁶⁰ BEJČEK, Josef. *Soukromé právo v pohybu*. Editor Karel Eliáš. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 181 s. ISBN 80-868-9831-8. str. 54.76.

ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Praha: Sagit.2012. ISBN 978-80-7208-922-2. str. 5-19.

specifické a subjektivní. To je vždy dvousečnou zbraní, která může být velkým přínosem, ale v případě nekvalitní jurisdikce i velkým problémem. V § 85 odstavci 2 občanského zákoníku můžeme najít ochranu osoby, která by legálně se svolením vyobrazeného člověka šířila jeho podobiznu proti úmyslnému zneužití ochrany osobnostních práv. Avšak samozřejmě je pamatováno na to, že lidská osobnost je dynamickou entitou a proto může dojít ke změně lidského přesvědčení a odvolání souhlasu. Ovšem v případě investovaných finančních prostředků ze strany vyhotovitele v dobré víře, je vyobrazená osoba při odvolání souhlasu povinna nahradit škodu tomu, kdo dané finanční prostředky objektivně oprávněně vynaložil.

Jako jednu z nejnápadnějších změn bych uvedl, že zákonodárce zpřesňuje okolnosti, které je potřeba vzít v úvahu při výpočtu výše přiměřeného zadostiučinění. Zákonodárce tak dává v § 2957 občanského zákoníku oproti dřívějšímu § 13 obč.zák. přesnější návod, jakým způsobem by soudce měl zohlednit okolnosti zvláštního zřetele. Mezi ty patří například úmyslné způsobení újmy, případné použití lsti, pohružky, zneužití závislosti poškozeného, násobení účinků zásahu jeho uváděním ve veřejnou známost, diskriminace poškozeného z důvodu jeho pohlaví, zdravotního stavu, etnického původu, víry, rovněž by jako přitěžující okolnost mělo posloužit, pokud vyvolá obavu poškozeného ze ztráty života a zdraví. Občanský zákoník nově mezi nemajetkovou újmu zařazuje v § 2956 i duševní útrapy. Obecně dochází i ke změně terminologie respektive upřesnění, kdy občanský zákoník shodně používá pojem škoda a újma a nerozlišuje tak dvě formy přiměřeného zadostiučinění. Občanský zákoník tak poskytuje pouze jedno přiměřené zadostiučinění, které však stále může mít formu morální i majetkovou. Nový kodex dále upřesňuje nárok na opětovné získání bezdůvodného obohacení, kdy v § 3004 odstavci 2 dává ochuzenému v případě, že byl ochuzen zásahem do svých osobnostních práv, možnost domáhat se nejen zpět vydání bezdůvodného obohacení, ale dokonce dvojnásobku nebo i vyšší částky, jejíž výše závisí na zralé úvaze soudu.

Další velmi pozitivní změnu bych viděl v rozšíření aktivní legitimace ve vztahu k zásahům do osobnostních práv. Občanský zákoník se vrací ke koncepci, která byla dříve upravena a následně zrušena v § 14 obč.zák. a to tak, že § 83 občanského zákoníku zaručuje i ochranu osobnostních práv právnické osoby. Pouze

však v případě, že dojde předně k zásahu do osobnostních práv člověka, který je úzce spojen s činností této právnické osoby a ta tudíž předmětným zásahem může být rovněž poškozena. V neposlední řadě občanský zákoník rozšiřuje aktivní legitimaci postmortální ochrany. Dříve se po smrti zemřelého nápravy mohl domáhat pouze manžel zemřelého, partner, děti anebo rodiče. Nově je aktivní legitimace postmortální ochrany vymezena abstraktněji a to tak, že postmortální ochrany se může domáhat jakákoliv blízká osoba poškozeného. To je významným posunem například pro vystrojení řádné piety zemřelému, zajištění vyšší míry ochrany osobnostních práv po smrti člověka a zabránění tak znevážení jeho památky.⁶¹

3.3 Zhodnocení rekodifikace ochrany osobnosti a několik úvah de lege ferenda

Především v tom, co jsem uvedl v předcházející kapitole 3.2 vidím jasné posílení ochrany osobnostních práv občanským zákoníkem. Někde jsou změny nepatrné, někde se jedná o velký krok vpřed. Jako nejvíce pozitivní změnu vnímám rozšíření aktivní žalobní legitimace postmortální ochrany a upřesnění návodu, jakým způsobem dospět k přesnému určení výše přiměřeného zadostiučinění. I nyní se budu opakovat, ale znovu bych podtrhl, že text zákona může být efektivní pouze v případě, že bude propojen s kvalitní justicí. Ta je dnes vzhledem k § 13 občanského zákoníku a posílení zásady legitimního očekávání zvláště potřebná. Obecně jsem však optimistický. Trvalo mnoho let, nežli došlo k přijetí občanského zákoníku a bylo by podle mého názoru chybné dopouštět se neuvážené kritiky a splašené novelizace dříve, než budou vydány první rozsudky Nejvyššího soudu, případně nálezy Ústavního soudu, které dotvoří návod pro soudy první a druhé instance. Až tehdy podle mého názoru bude možné alespoň částečně objektivně zhodnotit, zda byla rekodifikace úspěšná či nikoliv. V tomto ohledu si myslím, že by odborná právnická obec měla být trpělivá, neboť nemá zapotřebí na rozdíl od politiků získávat podporu široké veřejnosti, která je leckdy vykoupena nízkou

---

⁶¹BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Nový občanský zákoník: srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8. str. 30-38.

Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1667 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692. str. 305-328.

kvalitou přijaté legislativy. Pravdou je, že přijetí občanského zákoníku vyvolávalo bouřlivou diskuzi již od počátku a druhá vlna této debaty přišla před nabytím jeho účinnosti. Avšak stěžejní přínos vidím v tom, že k přijetí došlo a na našem území v budoucnu již nebude platit kodex přijatý za nedemokratického režimu. Nakonec jsem toho názoru, že nejen ve vztahu k ochraně osobnosti se nový kodex podařil.

Jako úvahu *de lege ferenda* bych zmínil, že by se zákonodárci měli více držet ustanovení § 81 odstavce 1 občanského zákoníku:

„Každý je povinen ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého“⁶².

A měli by se vyhnout ukvapenému přijímání zákonů, které více a více *de facto* omezují svobodu člověka. Víím, že tento názor nebude možná zcela vřele přijat u široké veřejnosti, avšak jsem přesvědčen o tom, že svobodu člověka je potřeba vnímat ze strany pozitivní i negativní. Je pouze jedna svoboda a zákonodárci nepřísluší, aby občanovi říkal, jakým způsobem má se svým životem nakládat. Ačkoliv se jedná o obhajobu lidské neřesti tak například plošný zákaz kouření v restauraci je podle mého názoru omezením svobodného podnikání, neboť provozovatel se tak nemůže rozhodnout, zda jeho podnik bude kuřácký nebo nekuřácký. Dalším příkladem rovněž mohou být obce, které na svém území zcela zakáží hazard. Přijetí takové vyhlášky sice může být opřeno o výsledek obecního referenda, ale i tak je takové jednání dost možná novodobým sociálním inženýrstvím a popřením práva jedince, byť by byl jeden jediný v milionovém městě. Každý má podle mého názoru právo nakládat s finančními prostředky podle svého uvážení. Nakonec kdo by zde měl soudit, zda člověk může kouřit, pít alkohol, jíst tučná jídla nebo holdovat hazardním hrám. Poslední úvahu *de lege ferenda* je, že pokud máme respektovat svobodné rozhodnutí člověka za jeho života (v mezích zákona), měli bychom respektovat i svobodné rozhodnutí člověka svůj život z objektivních důvodů ukončit (jak jsem již uvedl v kapitole 2.1.3). Ačkoliv přiznávám, že eutanázie je více než sporným právem uplatňovaným jen v několika

---

⁶²Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů § 81.

málo zemích. Jsem přesvědčen o tom, že je symbolem vyspělosti, demokratičnosti a respektu jedince v dané zemi.

4. Občanskoprávní a trestněprávní hranice ochrany osobnosti

Výše v této diplomové práci se zabývám problematikou ochrany osobnosti a rozsahu občanského práva a následně i v rozsahu práva trestního. Problém v tomto ohledu nastává ve chvíli, kdy je třeba přesně určit, kdy se již jedná o trestný čin a kdy se jedná o pouhé porušení občanských práv. Tato hranice není zákonem jasně určena a je potřeba ji vymezit na základě jiných zákonných ustanovení, obecných právních zásad a judikatury. Jedním z těchto aspektů může být fakt, že ochrana osobnosti občanského práva je ochranou v mezích práva soukromého, zatímco trestný čin pomluvy již spadá do okruhu práva veřejného. Pokud bychom zde aplikovali Ulpianovu zájmovou teorii, mohli bychom alespoň základně vymezit ochranu osobnosti podle občanského práva, jako ochranu svých subjektivních práv v mezích zákona, zatímco pokud budeme mluvit o trestném činu pomluvy podle § 184 trestního zákoníku, jsme v právní sféře veřejného práva a primárním zájmem je ochrana společnosti. Ačkoliv předmětem ochrany je jednotlivec, stát zde chrání pořádek a dobré vztahy mezi občany a můžeme tedy mluvit o veřejném zájmu.

4.1 Zásada subsidiarity trestní represe

Pomocným určovatelem toho, kdy se jedná o trestný čin pomluvy nebo pouze o ochranu osobnosti podle občanského práva, je zásada subsidiarity trestní represe, která je vyjádřena v § 12 odst. 2 trestního zákoníku:

„Trestní odpovědnost pachatele a trestněprávní důsledky s ní spojené lze uplatňovat jen v případech společensky škodlivých, ve kterých nepostačuje uplatnění odpovědnosti podle jiného právního předpisu.“⁶³

---

⁶³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zásada subsidiarity trestní represe nám říká, že trestní právo je řešením ultima ratio. Trestní zákoník a trestní právo by mělo nastupovat až jako poslední možné řešení. Zároveň trestního práva lze užít jen v případech společensky škodlivých. Nelze tedy podle mého názoru mluvit o trestném činu pomluvy v případě, že je adresován pouze mě a není způsobilý dostat se do podvědomí široké veřejnosti. V tomto případě se podle mého názoru budeme pohybovat vždy pouze v rovině občanskoprávní. Otázkou zůstává, zda zásadu subsidiarity trestní represe je třeba vykládat tak, že v každém případě, kdy můžeme mluvit o společenské škodlivosti, se jedná o trestný čin, anebo zda například trestní odpovědnost u trestného činu pomluvy nastupuje až jako druhotná za předpokladu, že se danou situaci nepodařilo vyřešit v občanskoprávním řízení. V tomto případě bych se klonil k variantě druhé, jelikož podle zásady subsidiarity trestní represe bychom se primárně měli snažit použít jiný právní předpis. I samu společenskou škodlivost je nutné zkoumat vždy individuálně v konkrétní situaci a proto je pojem společenská škodlivost je pojem právně velmi neurčitý a nelze jeho výklad zanést do trestního zákoníku. Z Nálezu Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006 sp.zn. I ÚS 553/2005 můžeme vyčíst, že soud by se měl zabývat vždy poměrem toho, zda vyšší škodlivostí bude zahájení, nebo naopak nezahájení trestního stíhání. Dále pak z Nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2004 sp. zn. II. ÚS 372/2003 je patrné, že poškozený, popřípadě orgány činné v trestním řízení, by se měly v případě nejen pomluvy, ale všech trestných činů pokoušet jednotlivé situace řešit nejprve za pomoci občanského zákoníku, obchodního zákoníku... a až v případě neúspěchu nebo nemožnosti jiného řešení by měl subsidiárně nastoupit trestní zákoník. V případě pomluvy je tedy podle mého názoru jasná prvotnost řešení podle občanského zákoníku a až následně subsidiárně nastupuje trestní zákoník a trestný čin pomluvy.⁶⁴

---

⁶⁴ VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů: informace z judikatury: k 1.8.2011*. 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-807-2636-778. str. 29-30.

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006 sp.zn. I ÚS 553/2005

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2004 sp. zn. II. ÚS 372/2003

4.2 Úloha judikatury ve vymezení občanskoprávní a trestněprávní roviny při ochraně osobnosti

Jak jsem již uvedl v kapitole 4.1 hranice mezi občanskoprávní a trestněprávní rovinou ochrany osobnosti není zcela zákonem určena, proto zde hraje významnou úlohu soud, který na základě svých rozhodnutí alespoň rámcově tuto hranici obkresluje.

Judikatura trestný čin pomluvy vymezuje tak, že o trestný čin pomluvy se jedná tehdy, pokud jde o sdělení nepravdivého údaje, který je způsobilý značnou měrou způsobit vážnost u spoluobčanů. Tak je tomu například v Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 2008 sp.zn. 11 Tdo 15/2008. Dokonce, i když se jedná o sdělení velmi hanlivých výroků, které zcela zjevně nejsou pravdivé, nemusí se jednat o trestný čin pomluvy. Hranicí pro občanskoprávní a trestněprávní hranici je tedy dle tohoto usnesení způsobilost způsobit značnou újmu a to například v rodinném životě, na pracovišti... současně by však trestný čin pomluvy měl být veden, alespoň částečně veřejně. Tedy jednání, které by naplnilo skutkovou podstatu trestného činu pomluvy za normálních okolností, ale bylo by provedeno v jen soukromí, tuto skutkovou podstatu nenaplní, jelikož nelze očekávat, že by došlo k možnosti způsobit značnou újmu.

Dalším důležitým rysem trestného činu pomluvy je úmyslné zavinění. Trestný čin pomluvy nelze spáchat nedbalostním způsobem, nicméně jak dovozuje výše uvedené Usnesení Nejvyššího soudu a i další rozhodnutí (např. NS 24/2003-T 560), trestný čin pomluvy lze spáchat i úmyslem eventuálním. Z opaku tedy můžeme dovodit, že v případě nedbalosti půjde vždy o rovinu občanskoprávní, byť by byl způsoben značný zásah do soukromí člověka.⁶⁵ To, že ne každý zásah do osobnostních práv vyvolává občanskoprávní, potažmo trestněprávní odpovědnost, rovněž judikoval Ústavní soud ve svém Nálezu ze dne 8. 2. 2000 sp.zn. I. ÚS

---

⁶⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 2008 sp.zn. 11 Tdo 15/2008
ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285. str. 1827 – 1832.

156/99, kde příslušná ustanovení vykládá tak, že vždy se musí k dané situaci přihlížet v mezích zásady proporcionality. Nejprve je potřeba zkoumat, zda byt' nepravdivá, zkreslená nebo jinak podaná informace nebyla podána v souladu s právem na svobodu projevu a právem na informace. Až následně v případě, že dojdeme k závěru, že daná informace překročila meze zákonnosti, můžeme přejít k řízení o nápravě a odškodnění. Nelze tedy předem předpokládat, že jakákoliv účelově podaná nebo nepravdivá informace je zásahem do osobnostních práv. Ve výše nadepsaném Nálezu Ústavní soud nadále vykládá, že nutnou podmínkou pro překročení mezí zákona je příčinná souvislost mezi šířenou informací a způsobeným zásahem do osobnostních práv respektive možnosti zásah způsobit.⁶⁶ Tento Nález navazuje na dříve vydaný Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 1995 sp.zn. Cdon 24/95, který rovněž staví na misky vah svobodu slova a oprávněnou kritiku a ochranu osobnostních práv. V zásadě se veškerá judikatura v této věci shoduje v tom, že je potřeba vždy individuálně poměřit předmětný zásah, určit zda došlo k porušení osobnostních práv a následně v případě, že ano, zahájit řízení o nápravě, které by mělo být primárně v mezích občanského práva. Až následně subsidiárně by mělo být zahájeno trestní řízení pro trestný čin pomluvy⁶⁷. Tento názor je shrnut ve Stanovisku trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013 sp.zn. TPJN 301/2012, kde rovněž uvádí, že u trestných činů nižší intenzity má přednost jiný právní předpis, nežli trestní zákoník a nabádá k vhodnému užívání materiálně právního korektivu. Ve stanovisku je přímo uvedeno:

„Beztrestnost pachatele plynoucí z uplatnění zásady subsidiarity trestní represe z hlediska viny ve smyslu § 12 odst. 2 tr. zákoníku, má přednost před procesním řešením případu (trestného činu) ve smyslu § 172 odst. 2 písm. c) tr. ř.“⁶⁸

Což podle mého názoru pouze potvrzuje postup a druhořadost trestního zákoníku, jak jsem ji popsal výše. Ačkoliv ani z judikatury nelze přesně vymezit hranici mezi občanskoprávní a trestněprávní odpovědností, měl by být podle mého

---

⁶⁶ Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000 sp.zn. I. ÚS 156/99

⁶⁷ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 1995 sp.zn. Cdon 24/95

⁶⁸ Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013 sp.zn. TPJN 301/2012

názoru větší prostor přenechán právě ve prospěch občanského práva. Nicméně je třeba věnovat pozornost i možnému souběhu obou právních rovin. Ten je možný zejména v případě, že došlo k újmě zcela zásadního charakteru, která je významným způsobem chráněna zákonem respektive oběma kodexy. V tomto směru vydal Ústavní soud Usnesení ze dne 20. 5. 2002 sp.zn. IV. ÚS 315/01, ve kterém dochází k závěru, že na právní systém je nutné dívat se jako na kumulativní celek a jsou-li okolnosti případu takové, že se jedná o velmi intenzivní zásah do osobnostních práv, nevidí problém v souběhu trestní odpovědnosti s odpovědností občanskoprávní. Toto odůvodňuje především zcela zvláštním zájmem demokratického právního státu na respektování právní ochrany osobnosti, která má být a je poskytována komplementárně v různých odvětvích a to prostředky, které jsou danému odvětví vlastní. Zde bych navázal na již výše zmiňovanou zásadu proporcionality. Jsem toho názoru, že snadno vymezíme občanskoprávní a trestněprávní hranici tak, že zhodnotíme, kdy ne zahájení trestního řízení bude škodlivější než jeho zahájení. Ale i pokud je důvodné věc vyřídit v trestním řízení, pachatele to nemůže zbavit jeho občanskoprávní odpovědnosti.

5. Ochrana osobnosti v Čechách i v Evropě

Část předkládané diplomové práce byla napsána v rámci studijního pobytu Erasmus na Aristotelově univerzitě v Soluni. Této příležitosti jsem využil k tomu, abych ochranu osobnosti v Čechách porovnal s ochranou osobnosti v Řecku. Nakonec právě srovnání jednoho institutu českého občanského práva s totožným institutem v zahraničí může být jednou z možností jak zhodnotit, zda se rekonstrukce v tomto směru zdařila či nikoliv. V druhé části této kapitoly se věnuji ochraně osobnosti ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva, který je jednou z dalších institucí, poskytující ochranu osobnostních práv a to nejen v České republice.

5.1 Komparace s ochranou osobnosti v řeckém právu

5.1.1 Stručný vývoj a úvod do řeckého občanského práva

Obecně lze říci, že řecké občanské právo je založeno na francouzském a německém právním modelu, který byl ovlivněn tradicí byzantského práva. Stopy těchto právních směrů můžeme hledat již na začátku 19. století, kdy část francouzského obchodního zákoníku z roku 1807 byla přeložena do řečtiny. Podobně tomu bylo například i s řeckým trestním zákoníkem z roku 1823, který je rovněž celý vystavěn na francouzském vzoru. Další významný vzor pro řecké právo je vzor německý respektive bavorský, kdy čtyři zákoníky byly v devatenáctém století navrženy bavorským právníkem G. L. von Maurerem. Jím navržený občanský soudní řád platil v Řecku dokonce až do roku 1968. Nicméně G. L. Maurer nebyl tvůrcem občanského zákoníku. Občanské právo bylo založeno na tradici byzantského práva respektive práva byzantských císařů a na základě královského dekretu z roku 1835, který obsahoval sbírku *Hexabiblios* (sbírka byzantského práva). Toto byl hlavní pilíř, který zformoval řecké občanské právo a následně tento předpis platil téměř dalších sto let. Jedním z důvodů, proč výše uvedený dekret platil tak dlouho je fakt, že v průběhu doby byly sice započaty práce na novém občanském zákoníku (s vzorem v německém právu) a to například v roce 1856 a v roce 1874, nikdy ale nedošlo k jejich zdárnému dokončení. V té samé době rovněž na různých osamocených územích platily odlišné prameny občanského práva a to například krétský občanský zákoník z roku 1904, ioaniánský občanský

zákoník z roku 1841 nebo samoský občanský zákoník z roku 1899. Z těchto důvodů bylo občanské právo velmi složité a v mnohých situacích i sporné. Po přelomu století tedy byla v Řecku velmi aktuální poptávka po novém občanském zákoníku, který by sjednotil občanské právo na celém území, nicméně již roku 1922 první z těchto pokusů ztroskotal. Nová pětičlenná komise s úkolem vytvořit jednotný kodex pro celé Řecko byla jmenována roku 1930 a pod vedením profesora G. Balise z Aténské univerzity a skutečně roku 1940 došlo k přijetí občanského zákoníku. Páteří tohoto kodexu bylo však stále byzantské právo, přímo by se dalo říci, že se jednalo o byzantské právo v nových šatech. K další nové vlně rekodifikace práva došlo v Řecku v letech 1983 a 1984, kdy ke slovu přichází velký vliv práva Evropské unie a dochází k rekodifikaci především rodinného práva, kdy například až novelou z roku 1983 je uzákoněna rovnoprávnost mezi mužem a ženou.⁶⁹

5.1.2 Ochrana osobnosti v řeckém právu

Fyzickou osobu řecký občanský zákoník upravuje v člancích 34 a následujících. Článek 57 se věnuje ochraně osobnosti, ve volném překladu tento článek ustanovuje, že jedinec, jehož osobnostní právo bylo dotčeno nezákonným zásahem, má právo domáhat se u soudu, aby bylo od tohoto zásahu upuštěno a aby k němu v budoucnu nadále nedocházelo. V případě, že bylo dotčeno osobnostní právo zesnulého, jeho osobnostní práva mohou hájit děti, manžel a osoby, které byly uvedeny v závěti. Následně je poškozenému umožněno, aby se domáhal náhrady škody podle ustanovení o náhradě škody. Náhradou škody za poškození osobnostních práv se velmi obecně zabývá i článek 59, který ale náhradu škody spíše pouze potvrzuje, neboť náhradou škody se již zabývá článek 57 a v článku 59 nedochází k nějaké zvláštní specifikaci. Zvláštní ochrana je pak jako obdobně v českém občanském zákoníku poskytnuta jménu, popřípadě pseudonymu člověka. Tato ochrana je zakotvena v článku 58 řeckého občanského zákoníku.

---

⁶⁹ KERAMEUS, Konstantinos D., a KOZYRIS, Phaedon J. *Introduction to Greek law*. 3rd rev. ed. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, c2008. 547 p. ISBN 9789041125408. str. 8-11.

Náhradu škody řecký občanský zákoník upravuje v člancích 914 a následujících. Článek 914 ve volném překladu říká, že osoba, která se dopustí protiprávního jednání za způsobenou škodu je odpovědná a musí ji nahradit. V článku 915 jsou vymezeny okolnosti vylučující protiprávnost a případy, kdy k obdobnému jednání dojde z důvodu nedostatku svéprávnosti. Článek 919 nadále říká, že ten kdo způsobí jinému újmu v rozporu s dobrými mravy je odpovědný za náhradu. Článek 928 upravuje odpovědnost za případné zabití a následující článek 929 upravuje odpovědnost za škodu na zdraví. Článek 932 se věnuje náhradě nemajetkové újmy v penězích, kdy je v tomto ustanovení uzákoněno, že vedle vyčíslené kompenzace může být poškozenému za škodu na zdraví poskytnuta i náhrada nemajetkové újmy za další různá omezení ve svobodném výkonu práva na život. To jsou víceméně všechna relevantní ustanovení, která korelují s předmětem této diplomové práce.

Pokud bychom českou a řeckou úpravu měli porovnat, není podle mého názoru nikterak složité dojít k závěru, že česká úprava ochrany osobnosti je kvalitnější. Odborná řecká literatura odkazuje rovněž na ochranu osobnosti v ústavním a trestním právu, avšak ochrana osobnosti podle občanského práva je víceméně postavena na článku 57, který je jakousi generální klauzulí, článku 58, který upravuje ochranu jména a článku 59, který říká, že v případě zásahu do osobnostních práv máme nárok nejen na zdržení se a odstranění, ale i na finanční kompenzaci. Ačkoliv je řecký občanský zákoník starší nežli český občanský zákoník, tak tato úprava mi přijde chudá a zcela nedostačující. Před přijetím a rovněž před nabytím účinnosti občanského zákoníku byla na jeho vrub vedena kritika o přílišné rozsáhlosti. Zde bych podotkl, že český občanský zákoník je tvořen 3081 paragrafy. Řecký občanský zákoník je vtělen do 2035 článků, což rovněž není nikterak nízké číslo, a přesto je ochrana osobnosti pojata tímto přespříliš jednoduchým způsobem. Na tomto místě bych tedy odděleně od ostatních ustanovení rád znovu ocenil kvalitní úpravu ochrany osobnostních práv

v občanském zákoníku, která ve srovnání s řeckou úpravou je na zcela jiné úrovni kvality.⁷⁰

5.2 Ochrana osobnosti ve světle judikatury Evropského soudu pro lidská práva

Evropský soud pro lidská práva je soudem zabývajícím se spory, které vyplývají z Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Tato úmluva byla sjednána 4. 11. 1950 v Římě a Česká republika ji přijala a ratifikovala dne 18. 3. 1992. V hlavě II. článku 19 je zřízen Evropský soud pro lidská práva, jehož úlohou je zajištění plnění závazků, které z této dohody plynou. Můžeme tedy mluvit o jakési nadústavní ochraně lidských práv. Ochrana osobnostních práv se věnuje zejména článek 8, který zakotvuje ochranu soukromí, rodinného života, obydlí a korespondence a připouští zásah do těchto státem chráněných zájmů jen a pouze na základě zákona společně s nezbytností tohoto zásahu, nemožnosti jeho obejití a veřejného zájmu. Z judikatury Evropského soudu by měly čerpat české obecné soudy i soud ústavní, nakonec soud pro lidská práva může vydat rozhodnutí, které je protichůdné proti předchozímu výroku soudu ústavního a toto rozhodnutí je následně pro Českou republiku závazné.

Podíváme-li se na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva detailněji, dojdeme k závěru, že v mnohém přejímá rozhodnutí a právní úvahy ochrany osobnosti podle britského práva a právního systému *common law*. Britské osobnostní právo není vystavěno na základu všeobecného osobnostního práva jako český právní systém, naopak funguje na základě tzv. *tort law*, kdy tento pojem lze volně přeložit jako systém občanskoprávních deliktů nebo také porušování mimosmluvního práva. Jedním z hlavních pramenů na ochranu osobnostních práv v Británii je právě Evropská úmluva o ochraně lidských práv sama. Celý systém je založen na systému soukromoprávních žalob za spáchání soukromoprávního

---

⁷⁰ KERAMEUS, Konstantinos D., a KOZYRIS, Phaedon J. *Introduction to Greek law*. 3rd rev. ed. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, c2008. 547 p. ISBN 9789041125408. str. 82-83.

AGALLOPOULOU, Pēnelopē. MASRY Youlika Kotsovoulou. *Basic concepts of Greek civil law*. Brussels: Bruylant, 2005. 541 p. ISBN 37-272-2722-2. str. 49-51.

TALIADOROS, Constantin. *Greek civil code*. Ant. N. Sakkoulas Publishers. 2000. 366 p. ISBN 960-15-0193-2. str.11-14 a 131-134.

deliktu, kterými se žalobce dožaduje zdržení se, popřípadě odstranění a náhrady škody obdobným způsobem tak, jak to známe z kontinentálního práva. Obdobně jako u nás i v Británii se střetává ochrana osobnostních práv s právem na svobodu slova. Tento problém je tam podle mého názoru velmi rozumně řešen tak, že proporcionalita zveřejnění dané informace se vykládá nutností zodpovědět otázku, zda je ve veřejném zájmu, aby tato informace byla nebo nebyla zveřejněna. Po jejím zodpovězení je pak jasné, zda se jedná nebo nejedná o narušení osobnostních práv. Zvláštností oproti našemu právnímu řádu je institut navrácení zisků z neoprávněně (nezákonně) nabytého plnění. Naopak oproti kontinentálnímu právu v britském právním řádu chybí u nás zákonem stanovené právo na odpověď. Na rozdíl od naší úpravy je v Británii běžné, že se poškození přímo dovolávají evropské úmluvy rovnou před národními soudy.⁷¹

Ochranou osobnostních práv v této úmluvě se věnuje především článek 8, který je obdobný jako články následující 9 – 11. V prvním odstavci je přiznáno právo a následující odstavce vyjmenovává výjimky, za jejichž předpokladu do tohoto práva může být zasáhnuto. Článek 8 chrání rodinný život, soukromí, domov a korespondenci. Obdobně jako je tomu v Ústavě i zde soud řeší konflikt s dalšími lidskými právy a rovněž jde především o článek 10 této úmluvy. Stejně jako jsem se nad touto problematikou zamýšlel v kapitole, která se věnovala ochraně osobnosti v rámci ústavy, i zde se domnívám, že práva jsou řazena sestupně podle důležitosti a proto jsem přesvědčen o tom, že článek 8 a ochrana osobnosti je z tohoto důvodu nadřazena v případě konfliktu s právem na svobodu projevu. Stejným způsobem jako by to bylo, kdybychom řešili konflikt práva na život a práva na soukromí, kdy by samozřejmě soukromí muselo odstoupit do ústraní. Samozřejmě leckdy může dojít k situaci, kdy je několik chráněných zájmů ohroženo zároveň například případ Klass a další proti Německu, kde v Rozsudku pléna Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 9. 1978 k stížnosti číslo 5029/71 v § 41 řadí telefonní hovory jak pod soukromý život, tak rodinný život a korespondenci. Obdobně je to i v případě Slivenko proti Lotyšsku, kde Rozsudek

---

⁷¹ ONDŘEJOVÁ Eva. Ochrana soukromí v britském právu. *Právní rozhledy*. číslo 12. ročník 2013. str. 433.

velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 10. 2003, číslo stížnosti 48321/99 v § 96 konstatuje, že vyhoštění stěžovatelek ze země zasáhlo i do jejich soukromého života i práva na domov. Sám článek 8 je svojí povahou velmi široký, účelem je chránit lidská práva s maximální efektivností, proto leckdy článek 8 může být generálním dalším ustanovením této úmluvy, jako tomu bylo například v případě Bačák proti České republice, kde Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. 3. 2006 k stížnosti číslo 3331/02 v § 35 říká, že trestní stíhání významným způsobem zasahuje i do soukromí, ačkoliv speciálně je trestní stíhání a práva v rámci něho upraveno v článku 6 této úmluvy. Důležitým faktorem výkladu Evropské úmluvy lidských práv je výklad v rámci evolutivní interpretace. Ten znamená, že úmluvu je potřeba vykládat v kontextu současné společenské situace, nelze například zahájit byť spravedlivý proces pro trestný čin homosexuality. Současné okolnosti výkladu mají tedy přednost před okolnostmi, které byly aktuální v době sepsání úmluvy. Stížnosti, kde stěžovatel argumentuje porušením článku 8 této úmluvy, se vyhodnocují v rámci tzv. algoritmu zkoumání, kde je třeba v pěti bodech vyhodnotit, zda došlo k porušení zásady legality, legitimacy, zásahu ze strany veřejné správy, zda dané jednání bylo vedeno s účelem zajištění řádného fungování demokratického státu a samozřejmě, zda vůbec lze daný zásah subsumovat pod článek 8. Což jak jsem již částečně uváděl výše je poměrně problematické, jelikož článek 8 je v některých případech ustanovením speciálním a v jiných obecným. Do působnosti článku 8 například spadá i problematika spojená s adopcí, ačkoliv právo na osvojení vůbec neobsahuje, viz E. B. proti Francii, kde velký senát Evropského soudu pro lidská práva dne 22. 1. 2008 rozhodl Rozsudkem o stížnosti číslo 43546/02.⁷²

---

⁷²III. Ochrana lidských práv u Evropského soudu pro lidská práva. *Mezinárodní a srovnávací právní revue*. ročník 2002 číslo 5. str. 83

Rozsudek pléna Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 9. 1978, stížnost číslo 5029/71

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. 3. 2006 stížnost číslo 3331/02

Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 10. 2003, stížnost číslo 48321/99

Evropská úmluva o lidských právech: komentář. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 9788074003653. str. 864-963.

Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. 1. 2008 stížnost číslo 43546/02

Problematický samozřejmě bude i výklad jednotlivých pojmů, kdy nelze přesně v listině ani v zákoně vymezit pojmy soukromý život, rodinný život, korespondence a obydlí. Této problematice jsem se věnoval v kapitole o všeobecném osobnostním právu a jeho předmětu a není tedy prostor pro to vymezovat zde předmět osobnostních práv znovu. Rád bych však uvedl, že smysl Evropského soudu pro lidská práva spatřuji především v tom, že jeho judikatura v tomto ohledu dává základní standard ve vymezování těchto pojmů. Horní hranice ochrany samozřejmě není nijak omezena, ale úmluva má garantovat minimum lidských práv. Samozřejmě obecnost výkladu těchto pojmů z hlediska různorodosti Evropy je o to komplikovanější, avšak velmi kvituji tuto existenci pomyslné nadústavní ochrany. Byť mnoho ústavněprávních odborníků pojem *nadústavnosti* odmítá, já jsem o jeho existenci dovozené z judikatury a mezinárodních smluv zabývajících se lidskými právy přesvědčen, nakonec samotná závaznost Evropského soudu pro lidská práva pro soud ústavní je argumentem pro nadřazenost.

Judikatura je ustáleným pramenem pro ochranu v rámci Evropské úmluvy na ochranu lidských práv. Případem, který se zabývá ochranou osobnosti je například Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Aksu v. Turecko, Stížnost číslo 4149/04 a 41029/04 ze dne 15. 3. 2012. Tento případ se zabývá ochranou skupin před negativní stereotypizací. Skutkový stav toho případu je takový, že v Turecku vyšly dvě publikace, které se negativně a hanlivě vyjadřovaly o romské menšině. Stěžovatel romské národnosti příslušnosti se nejprve domáhal stažení předmětných publikací před tureckými soudy, kde však neuspěl a obrátil se tedy na Evropský soud pro lidská práva. V této věci soud argumentoval například následujícím způsobem:

*„Etnickou identitu jednotlivce je třeba považovat za další součást fyzické a sociální identity jednotlivce, která spadá pod koncept soukromý život....
...Jakákoliv negativní stereotypizace skupiny, pokud dosáhne určité úrovně, může ovlivnit identitu skupiny a její pocit vlastní hodnoty, stejně jako sebevědomí*

jednotlivců, kteří do této skupiny patří. Právě v tomto smyslu můžeme říci, že [negativní stereotypizace] ovlivňuje soukromý život členů skupiny“⁷³

Evropský soud pro lidská práva přímo vyvinul doktrínu, která upravuje ochranu osobnostních práv podle článku 8: *Právo na ochranu pověsti je právem, které je chráněno článkem 8 Úmluvy jako součástí práva na respektování soukromého života. Z tohoto se následně čerpá při případném narušení soukromí, které je článkem 8 chráněno.*⁷⁴

Významných rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva, která dokreslují článek 8, a rozsah ochrany osobnostních práv v Evropě bychom našli nespočet, nicméně vzhledem k omezenému rozsahu této práce výše uvedené rozhodnutí použiji jako jediný příklad, který by měl spíše podtrhnout teoretickou rovinu této kapitoly.

---

⁷³Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Aksu v. Turecko, Stížnost číslo 4149/04 a 41029/04 ze dne 15. 3. 2012

⁷⁴Beckonline. *Evropský soud pro lidská práva: Stereotypizace Romů*. [online]. [převzato 6.2.2015]. dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjpaxa4s7gezf643uojptinrt#>

Závěr

Zvolit si za téma diplomové práce *Prostředky ochrany osobnostních práv* může být poněkud odvážné, neboť mělo-li být toto téma zpracováno zcela komplexně, pak by rozsah práce dalekosáhle přesáhl požadavky diplomové práce i jakékoliv jiné kvalifikační práce a svým rozsahem by se daná publikace blížila spíše podrobnému komentáři. Nicméně možná trochu paradoxně právě v tomto vidím přínos předkládané práce, neboť uchopuje nejen institut ochrany osobnosti, ale celé právo jako celek. Vnímá právo jako spojené nádoby, mezi kterými nelze stavět hráze. Pokud jsem v úvodu zmiňoval klasické dělení práva na soukromé a veřejné podle právníka Ulpiana, nelze v závěru nezmínit Hanse Kelsena a Františka Weyra, kteří byli velkými zastánci jednoty práva. Tato práce zasahuje povrchně do mnohých právních odvětví, nicméně klade důraz na občanské právo, kde jde do hloubky. V úvodu této práce jsem si položil otázku, zda dochází k posílení ochrany osobnosti v rámci občanského práva po přijetí občanského zákoníku. V závěru je nutné konstatovat, že ano. Občanský zákoník rozšiřuje ochranu osobnostních práv nejen rozsahem paragrafů, ale i jejich obsahem a jsem toho názoru, že tato část občanského zákoníku je velmi zdařilá. Toto tvrzení dokazují porovnáním ustanovení občanského zákoníku s ustanoveními nejen obč.zák., ale například i srovnáním s řeckou právní úpravou, kdy pokud o ochraně osobnosti v rámci obč.zák. bylo řečeno, že je lakonická, o té řecké bych řekl, že je zcela nedostačující. Z toho lze vyvodit, alespoň v části občanského zákoníku, která se věnuje ochraně osobnosti, pozitivní počínání zákonodárce.

V celé diplomové práci jsem se snažil o co nejefektivnější propojení teorie se soudními rozhodnutími. Jsem si vědom, že někteří autoři preferují více dělení kapitol vědeckých prací na teoretické a užité, kdy až po vyčerpání teorie v následujících kapitolách přichází právo soudní praxe a rozbor judikatury. Osobně jsem však toho názoru, že právo nelze striktně dělit mezi jednotlivé obory, natož pak hloubit propast mezi právem hmotným a procesním, doktrinálním a užitým. Mezi všemi těmito atributy cítím napětí a interakci, i proto se je snažím v rámci předkládané práce co nejvíce spojovat. Jsem přesvědčen o tom, že v právu platí to, že doktrína usměřňuje soudní rozhodnutí a zároveň je částečně na soudních

rozhodnutích založena. V takovém duchu se nese celá práce a i proto doufám, že bude alespoň malým přínosem ke studiu způsobů ochrany osobnostních práv.

Pokud v úvodu této práce uvádím, že ochrana osobnosti je téma, které mne profesně zajímá a je mi blízké, v závěru pak musím napsat, že mne toto téma zcela pohltilo a mám v plánu se mu věnovat i v budoucnosti a to doufám, že prakticky i v rámci dalších publikací. Prohlubovat všeobecnou znalost o způsobech ochrany osobnostních práv je nakonec službou svobodě a demokracii.

Pokud bych měl opustit pole občanského práva, řekl bych, že další zajímavou myšlenkou této práce je vzájemné poměřování jednotlivých práv a svobod na poli studia lidských práv. Dost možná tato úloha bude naplní práce soudů stále častěji, zvláště vzhledem ke globalizaci, existenci sociálních sítí a prakticky neomezenému přístupu k internetu. Vždyť i trestní zákoník pamatuje v trestném činu pomluvy v ustanovení § 184 na kvalifikovanou skutkovou podstatu a to šíření pomluvy za pomoci internetu.

Tato práce si dala za cíl přinést v rámci možností a požadavků na absolventskou práci pro magisterský studijní program v oboru právo a právní věda ucelené zpracování způsobů ochrany osobnostních práv. Nyní před Vámi leží a je na Vás, abyste posoudili, zda svého cíle, alespoň částečně dosáhla či nikoliv. Pevně doufám, že se Vám bude líbit.

Použité zdroje

Literatura

I. Česká

- ELIÁŠ, Karel. *Nový občanský zákoník s aktualizovanou důvodovou zprávou a rejstříkem*. 1. vyd. Praha: Sagit.2012. ISBN 978-80-7208-922-2.
- HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck. 2010. Beckovy odborné slovníky. ISBN 978-80-7400-059-1.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285.
- KNAPP, Viktor. *Teorie práva*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice. ISBN 34-064-0177-5.
- SOBEK, Tomáš. *Nemorální právo*. 1. vyd. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2010, Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR. ISBN 978-807-3802-462.
- SVOBODA, Emil. *Ideové základy občanského práva*. Praha : Vesmír, 1936.
- BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny evropských zemí a USA: stručný nástin*. 2., rozšířené vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2002, Právnícké učebnice. ISBN 80-864-7315-5.
- KINCL, Jaromír, Valentin URFUS a Michal SKŘEJPEK. *Římské právo: stručný nástin*. 2., dopl. a přeprac. Vyd. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 1995. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 34-064-0082-5.
- BALÍK, Stanislav a Stanislav BALÍK. *Právní dějiny mimoevropských zemí: (stručný nástin)*. 3. rozš. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. Právnícké učebnice. ISBN 978-807-3802-820.
- VOJÁČEK, Ladislav; SCHELLE, Karel; KNOLL, Vilém. *České právní dějiny*. 2. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. ISBN 978-80-7380-257-8.

- JIREČEK, H.: Codex Iuris Bohemici. Tomi secundi pars altera. Praha 1870.
- ŠVESTKA, Jiří a Jan DVOŘÁK. *Občanské právo hmotné. 5., jubilejní aktualiz. vyd.* Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. ISBN 978-807-3574-680.
- LAVICKÝ, Petr. *Občanský zákoník: komentář. 1. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2014. 2380 s. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-529-9.
- *Občanský zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2009, 1373 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4001-086.
- *Občanský zákoník: komentář. Vyd. 1.* Praha: Wolters Kluwer, 2014. 1667 s. Komentáře (Wolters Kluwer). ISBN 978-807-4783-692.
- KLÍMA, Karel. *Ústavní právo. 2. rozš. vyd.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2004, 815 s. Právnícké učebnice (Aleš Čeněk). ISBN 80-864-7390-2.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář. 2. vyd.* Praha: C.H. Beck, 2012. 1450 s. Velké komentáře. ISBN 978-807-4004-285.
- CHMELÍK, Jan. *Trestní právo hmotné: zvláštní část : s aplikačními příklady.* Praha: Linde, 2010, 367 s. Vysokoškolské učebnice (Linde). ISBN 978-807-2018-208.
- JEMELKA, Luboš. *Zákon o přestupcích a přestupkové řízení: komentář. Vyd. 2.* Praha: C.H.Beck, 2013. 610 s. Beckovy komentáře. ISBN 978-807-4005-015.
- BEJČEK, Josef. *Soukromé právo v pohybu.* Editor Karel Eliáš. Plzeň: Aleš Čeněk, 2005, 181 s. ISBN 80-868-9831-8.
- BĚLOHLÁVEK, Alexander J. *Nový občanský zákoník: srovnání dosavadní a nové občanskoprávní úpravy včetně předpisů souvisejících.* Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. ISBN 978-80-7380-413-8.
- VANTUCH, Pavel. *Trestní zákoník s komentářem: komentář k zákonu č. 40/2009 Sb., ve znění pozdějších předpisů : informace z judikatury : k 1. 8. 2011.* 1. vyd. Olomouc: ANAG, 2011. ISBN 978-807-2636-778

- *Evropská úmluva o lidských právech: komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, 1660 s. Velké komentáře. ISBN 9788074003653.

II. Cizojazyčná

- ALEXY, Robert. *Pojem a platnost práva*. 1. vyd. Překlad Pavel Holländer. Bratislava: Kalligram, 2010. Exempla iuris. ISBN 978-808-1010-620.
- KERAMEUS, Konstantinos D., a KOZYRIS, Phaedon J. *Introduction to Greek law*. 3rd rev. ed. Alphen aan den Rijn, The Netherlands: Kluwer Law International, 2008. 547 p. ISBN 9789041125408.
- AGALLOPOULOU, Pēnelopē. MASRY Youlika Kotsovoulou. *Basic concepts of Greek civil law*. Brussels: Bruylant, 2005. 541 p. ISBN 37-272-2722-2.
- TALIADOROS, Constantin. *Greek civil code*. Ant. N. Sakkoulas Publishers. 2000. 366 p. ISBN 960-15-0193-2.

Odborné články

- NĚMEC Ronald. Malé zamyšlení nad ochranou osobnosti dnes a v NOZ ve světle tiskového zákona. *Bulletin advokacie*, ročník 2012, číslo 6, str. 30.
- TELEC Ivo. Přirození právo osobnostní a jeho státní ochrana. *Právní rozhledy*, ročník 2007, číslo 1, str. 1.
- GERLOCH Aleš, TRYZNA Jan, WINT Jan. Soudní přezkum čestnosti a poctivosti volební kampaně. *Právní rozhledy* ročník 2005, číslo 24, str. 889.
- VÁLKOVÁ Helena. Ochrana soukromí a osobnosti mladistvého versus právo na informace, svoboda projevu a zásada veřejnosti. *Trestněprávní revue* ročník 2006, číslo 4, str. 97.
- MATES Pavel. K některým otázkám ochrany soukromí ve správním právu. *Právní rozhledy* ročník 2008, číslo 8. ISSN 1210-6420. str. 367-370.

- ONDŘEJOVÁ Eva. Ochrana soukromí v britském právu. *Právní rozhledy*. ročník 2013. číslo 22. str. 433
- III. Ochrana lidských práv u Evropského soudu pro lidská práva. *Mezinárodní a srovnávací právní revue*. ročník 2002 číslo 5. str. 83

Mezinárodní smlouvy

- Mezinárodní pakt o občanských a politických právech OSN, New York, 19. 12. 1966
- Evropská úmluva Rady Evropy o ochraně lidských práv ve znění Protokolů č. 11 a 14 s Protokoly č. 1, 4, 6, 7, 12 a 13, Řím 4.11.1950
- Všeobecná deklarace lidských práv OSN ze dne 10. 12. 1948

Zákony a jiné právní předpisy

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 89/2012 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Vyhlášky č. 11/1988 Sb. ministerstva zdravotnictví České socialistické republiky, o povinném hlášení ukončení těhotenství, úmrtí dítěte a úmrtí matky
- Zákon č. 946/1811 ř.z., všeobecný občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 372/2011 Sb. o zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 373/2011 Sb. o specifických zdravotních službách, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 99/1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

- Zákon č. 301/2000 Sb. o matrikách, jménu a příjmení, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 46/2000 Sb., tiskový zákon, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 231/2001 Sb. o rozhlasovém a televizním vysílání, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2003 Sb., zákon o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 141/1961, trestní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 553/1991 Sb., o obecní Policii, ve znění pozdějších předpisů
- Zákona č. 13/1993 Sb., celní zákon, ve znění pozdějších předpisů
- *Deklarace práv člověka a občana.* ze dne 20. až 26. srpna 1789. Francie.
- *Listina práv – dodatky ústavy USA.* z roku 1789. USA.

Judikatura

- Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. 11. 2006 č.j. 1 Co 233/2006 – 118
- Nález Ústavního soudu ze dne 6. 3. 2012 sp. zn. I. ÚS 1586/09
- Stanovisko amicus curiae Benátské Komise ze dne 17. 3. 2004, CDL-AD(2004)011)
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 10. 2005 sp.zn. 30 Cdo 936/2005

- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 6. 2008 sp.zn. 30 Cdo 2095/2008
- Nález Ústavního soudu ze dne 11. 11. 2005 sp.zn. I. ÚS 453/03
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. 1. 2007 sp. zn. 30 Cdo 1941/2007
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 2. 2012 sp.zn. 30 Cdo 3386/2010
- Nález Ústavního soudu ze dne 24. 10 1995 sp. zn. I. ÚS 15/95
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2003 sp.zn. Cdo 1542/2003
- Ústavního soudu ze dne 24. 7. 2013 sp.zn. I ÚS 4457/12
- Nález ústavního soudu ze dne 10. 10. 2007 sp.zn. II. ÚS 838/07
- Stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 14.4.2010 sp.zn. Cpjn 13/2007
- Nález Ústavního soudu ze dne 18. 12. 2006 sp.zn. I. ÚS 321/06
- Nález ústavního soudu ze dne 18. 2. 1999 sp.zn. I. ÚS 526/98
- Rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 15. 1. 1996 sp.zn. 23 C 96/95
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 11. 2005 sp. zn. Pl. ÚS 28/04
- Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 8. 2012 sp.zn. 6 As 57/2012
- Usnesení Nejvyššího ze dne 8. 7. 2008 soudu sp.zn. 11 Tdo 15/2008
- Nález Ústavního soudu ze dne 20. 9. 2006 sp.zn. I ÚS 553/2005
- Nález Ústavního soudu ze dne 22. 12. 2004 sp. zn. II. ÚS 372/2003
- Nález Ústavního soudu ze dne 8. 2. 2000 sp.zn. I. ÚS 156/99
- Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 7. 1995 sp.zn. Cdon 24/95
- Stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 30. 1. 2013 sp.zn. TPJN 301/2012
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2002 sp.zn. IV. ÚS 315/01
- Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Aksu v. Turecko, stížnost číslo 4149/04 a 41029/04 ze dne 15. 3. 2012
- Rozsudek pléna Evropského soudu pro lidská práva ze dne 6. 9. 1978, stížnost číslo 5029/71

- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 7. 3. 2006 stížnost číslo 3331/02
- Rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ze dne 9. 10. 2003, číslo stížnosti 48321/99
- Rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ze dne 22. 1. 2008 stížnost číslo 43546/02

Internetové zdroje

- Metodický návod k postupu státních zástupců ve věcech trestných činů proti životu a zdraví, *SL 68/2005*, V Brně ze dne 26. 3.. [online]. 2007 dostupný na: portal.justice.cz/nsz/soubor.aspx?id=44762
- Slovník spisovného jazyka českého. *Ochrana*. [online]. [naposledy upraveno 2011]. dostupné na: <http://ssjc.ujc.cas.cz/search.php?hledej=Hledat&heslo=ochrana&sti=EMPTY&where=hesla&hsubstr=no>
- Artmuseum. *Renesanční umění*. [online]. [9. 6. 2009]. dostupné na: http://www.artmuseum.cz/smery_list.php?smer_id=94
- Listina práv – dodatky ústavy USA z roku 1789. [online]. dostupné na: <http://www.zboriljosef.cz/files/Listina%20prav%20USA.pdf>
- Beckonline. *Evropský soud pro lidská práva: Stereotypizace Romů*. [online]. [převzato 6. 2. 2015]. dostupné na: <https://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=njptembrgjpaxa4s7gezf643uojptinrt#>

Resume

As my master thesis topic I chose *The means of protecting personal rights*. I did it because I am really interested in this issue. One of the reasons why it fascinates me is that we cannot say and we cannot strictly distinguish between protection of personal rights being an institution of private law and public law. In the beginning of my thesis I briefly describe the history of protection of personal rights in our country both in Europe and around the world. Especially history of protection of personal rights in ancient Rome is really necessary to study because European system of law is based on the traditional Roman law. In this thesis I wrote about the goal of personal rights. More generally I wrote about crime slander, protection of personal rights based on constitutional law, jurisdiction of European court of human rights, etc. More in depth, I wrote about protection of personal rights in framework of civil code, because this thesis is based on civil law. Especially I compared Act No. 89/2012 Coll., the Civil Code, as amended with Act No. 40/1964 Coll., the Civil Code, as amended. Afterwards, in the comparisons, I claim that the new legislative is a progress and the protection of personal right is stronger than it used to be. To find answer to this question was one of the main tasks of this thesis. Another part of this thesis is based on comparative law. I used my Erasmus programme and I compared protection of personal rights in Czech Republic with the protection of personal rights in Greece. The outcome was that the Czech one is stronger in my opinion. Another essential task of this thesis was finding the line between responsibility in framework of civil law and in framework of criminal law and crime slander. There is no legislative which gives a correct answer in a straightforward way so the answer is necessary to research in jurisdiction. In this thesis I try to synthesise the theoretical knowledge with the jurisdiction and also contrast them. In this view of law I try to see how the theoretical science is based on jurisdiction and jurisdiction on the modern theoretical science because in my opinion the former cannot exist without the latter and vice versa. I take protection of personal rights as only one institution and describe it in more views and law disciplines but still think that it is only one institution of law which is called personal rights and it is necessary to work with all of the disciplines together because law is only one and in my opinion it would be wrong to divide it too strictly and understand it too rigidly.